

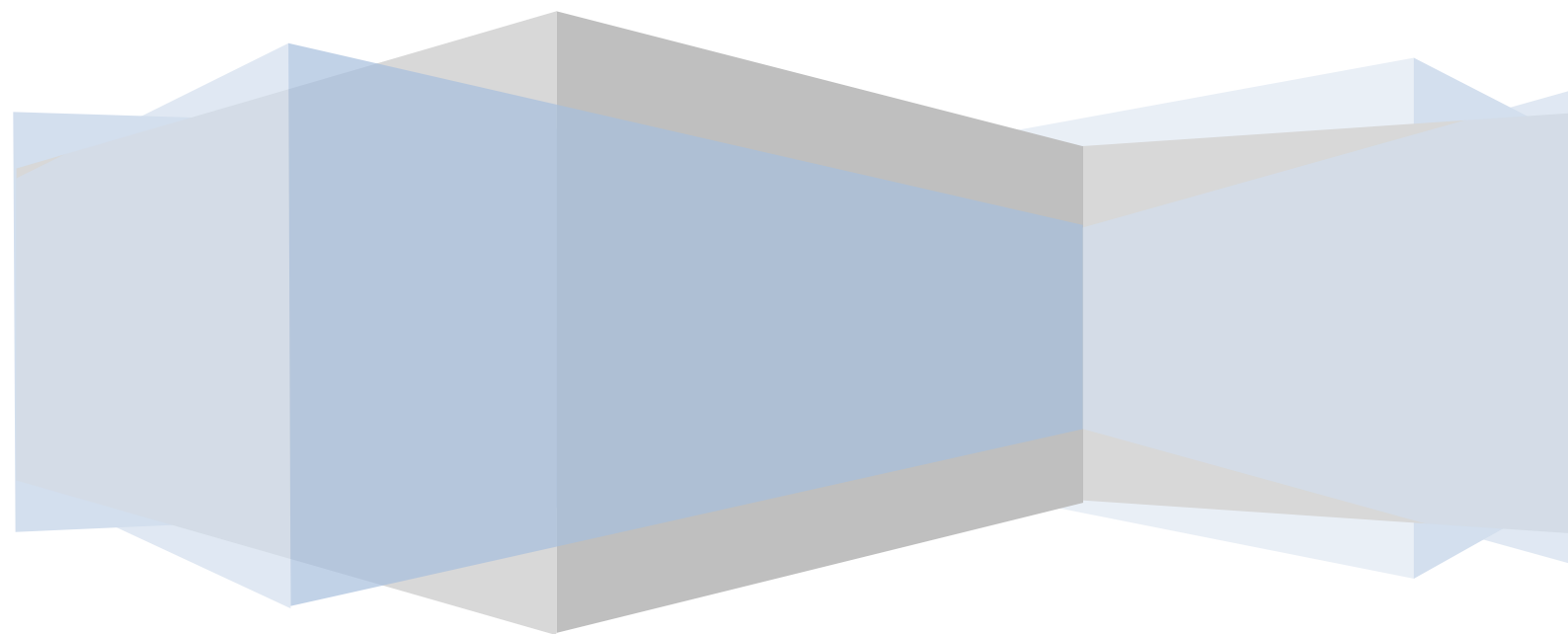
SRG Přírodní škola o. p. s.

Expedice Tepelsko

2011

Aleje a křížky 2011

**Matěj Horák, Jáchym Belcher, Johanka Simonová, Matyáš
Kapic, Jakub Grosman, Hermína Motlová, Lucie Kolínová**

Poděkování:

Ing. Lence Vyhnalkové

Mgr. Vojtovi Vykoukovi

Mgr. Štěpánovi Macháčkovi

Obsah

Úvod	4
Cíle	5
Aleje.....	5
Drobné sakrální stavby	5
Metodika - Aleje.....	6
Postup práce – Drobné sakrální stavby	11
Přípravná fáze	11
Terénní práce	11
Zpracování dat	11
Mapované lokality	13
Aleje okolo kláštera Teplá	13
Trapistický klášter Nový dvůr	15
Mapované druhy stromů.....	17
Aleje	30
Aleje v okolí kláštera Teplá	31
První alej	32
Dubová.....	33
Třetí alej.....	34
U zdi.....	35
Zarostlá alej	36
Topolová	37
Javorová.....	38
Klášterní alej	39
Mokrá alej.....	40
Aleje v okolí města Teplá	41
Žlutá alej	43
Teplá alej.....	44
Teplejší alej	45
Aleje v okolí kláštera Nový Dvůr.....	46
Trapistická alej.....	47
Trapná	48
Drobné sakrální stavby.....	49
Kříž kompletní.....	50
Kříž nekompletní	51
Lucerna a sloupek.....	52
Socha	53
Památník padlým	54
Výsledky a závěry - Aleje	55
Současný stav alejí	55
Porovnání – současný stav versus historické mapy.....	55
Návrh míst k doplnění výsadby	55
Výsledky a závěry – Drobné sakrální stavby	57
Zdroje	58

Úvod

Tento rok jsme se oproti roku minulému rozhodli podniknout menší experiment, a to, že jsme skloubili dvě skupiny z roku 2010. Těmito dvěma skupinami byly Aleje a Křížky.

Aleje jako takové mají v krajině velký význam a mohou sloužit hned několika účelům, jako stínidla podél dlouhých obchodních cest, jako jejich vyznačení, když byla zima a cesty byly pokryté sněhem, jako větrolamy v krajině, ale stromy, které v nich rostou, slouží také jako významný biotop mnoha organismů a živočišných druhů. Aleje jsou většinou vysazovány po obou stranách cesty, ale nemalý počet alejí vede i po jedné straně, v tomto případě většinou na jižní, nebo východní straně. Jak si ale můžete při procházce alejí všimnout, dnešní aleje už nejsou v nejlepším stavu, protože se o ně málokdo stará. Stromy zde jsou proschlé, poškozené, někdy umírají a to jen protože jsme již téměř zapomněli na jejich význam a nutnost se o ně starat, a dnes je bereme jako samozřejmost.

Drobné sakrální stavby už podléhají podobnému osudu, jako aleje a jen na pár výjimek se nacházejí v krajině zanedbané, nebo dokonce úmyslně poškozované. Kolikrát si člověk při bližším podívání všimne, že nápis na křížku je tolik poškozený, že se sotva dá přečíst. Čím dál častěji se objevují stavby, kterým chybí kovový kříž na horní části stavby, jen protože se na něj zapomnělo a nikdo se o něj nestaral.

Právě z tohoto důvodu, jsme se rozhodli jak aleje, tak drobné sakrální stavby zmapovat. Naším cílem není vytvořit další šuplíkovou práci, kterou přečte konzultant a potom ji nikdo nespátří, my jsme chtěli dostat do povědomí jak křížky, tak aleje na Tepelsku a tím přispět k možnosti jejich obnovy, aby v budoucnosti po našich předcích něco zbylo, aby odkaz, který tu zanechali, nezanikl stejně jako mnoho jiných věcí.

Cíle

Vzhledem k tomu, že naše práce se zabývala mapováním dvou rozdílných typů krajinných prvků, rozhodli jsme ji na dvě části dělit, proto jsme udělali dva rozdílné soubory cílů ke každému tématu.

Aleje

Naším prvním, alejí se týkajícím cílem bylo zmapovat současný stav alejí vedoucí od tří center: Klášter Teplá, Teplá a Trapistický klášter u Dobré vody.

Dále okomentovat změny v rozsahu alejí od prvního vojenského mapování až po současnost.

Vytvořit jednoduché návrhy, co se týče doplnění, nebo péče o stromy v alejích.

Drobné sakrální stavby

Zmapovat současný stav drobných sakrálních staveb na Tepelsku, pořídit jejich fotky a vytvořit jednoduché skicy.

Informovat úřady o jejich stavu, aby bylo možné stavby renovovat.

Vytvořit fotky společně se stručnými texty a umístit je na Google maps.

Metodika - Aleje

S mapováním alejí jsme tentokrát měli osobní zkušenosti z minulého roku, proto, když došlo na přípravu, jsme věděli lépe, co máme dělat. Přesto jsme opět velkou část práce připravovali společně s Ing. Lenkou Vyhnálkovou ze společnosti Living in green.

Jako první věc jsme si už v Praze vytipovali aleje na hned několika mapách. Nejprve jsme se na satelitních snímcích z Google maps označili cesty, podél kterých by mohly vést aleje. Když byla tato část hotová, tak jsme se na mapách z prvního, druhého a třetího vojenského mapování (1764-1768; 1836-1852; 1877-1880) pokusili dohledat ze snímků objevené aleje a zároveň zjistit, zda se nějaké aleje nenacházejí i jinde, než jen na již označených místech. Poté jsme mapu konzultovali s Ing. Lenkou Musilovou. Soustředili jsme se na aleje vedoucí od 3 významných sakrálních staveb: Klášter Teplá, Teplá a Trapistický klášter u Dobré vody.

Mezitím, co byl stále proces dohledávání alejí v pohybu, jsme se v rámci krátké přednášky s Ing. Lenkou Vyhnálkovou seznámili s prací, která měla probíhat přímo v terénu. Byly nám rozdány tabulky a metodiky na mapování alejí z minulého roku a my jsme se učili, případně opakovali, jak pracovat s pojmy, které se nacházejí v tabulce (viz strana 5).

Během jednoho z posledních přípravných dnů jsme se vydali do terénu, zkusit si zmapovat aleje a případně dořešit detaily, které členům skupiny unikly. K mapování alejí bylo třeba několika věcí, a to: tabulka, propiska, pásmo a pevné desky (příp. metodika). Pro upřesnění si prosím prohlédněte tabulku a metodiku na její vyplňování, které se nacházejí na následujících stránkách. Aleje na Tepelsku jsme mapovali stejným způsobem, vždy směrem od sakrální památky. Snažili jsme se pořídit ilustrační fotografie každé aleje, kterou jsme mapovali.

Když jsme již měli tabulky mapovaných alejí všechny pohromadě, proběhlo jejich přepisování do počítače. Počítačové tabulky v programu Microsoft Excel byly také vytvořeny již na minulé expedici. Lišily se od tabulek pracovních jen několika věcmi. První z nich byla, že pracovní tabulka sloužila, na rozdíl od té počítačové, k získání obecného pojmu o aleji, zatímco tabulka počítačová se zabývala spíše stavem stromů, které se v ní nacházely. Proto v tabulkách v Excelu chybí údaje v záhlaví a zápatí (Po jaké straně cesty alej vede, písmeno aleje v mapě, datum, vyplnil atd.), které byly použity jako jedny z podkladů pro text, který alej popisoval. Naopak navíc zde byla kolonka Zdravotní stav, což byl průměr z hodnot „Poškození kmene“ a „Poškození koruny“. Z údajů zanesených v PC tabulkách jsme potom vytvořili 3 jednoduché grafy, zobrazující počet stromů ohledně věkového stadia, zdravotního stavu a sadovnické hodnoty, které jsou k nalezení u každého textu k aleji.

Zatímco část naší skupiny pracovala na přepisování tabulek do počítače, další pracovala na přípravě textů k alejím, které zahrnovaly základní fakta o aleji a údaje o její lokalizaci. U textu se nacházely zeměpisné souřadnice začátku aleje a jejího konce. Text byl rozdělen na dvě části, ta první obsahovala jednoduché údaje o lokalizaci aleje, druhu stromů v aleji, jejich počtu a případně nějakou zajímavost. Druhá část obsahovala fakta, která byla k vidění v grafech plus doporučení na restauraci aleje. Dále byl text o aleji doplněn dvěma ilustračními fotografiemi.

Vegetační prvek**Solitérní strom – SO**

Jednotlivě rostoucí strom všech výškových kategorií, listnatý, stálezelený, jehličnatý. Jedinec není v korunovém prostoru v dotyku s žádným jiným stromem. Důležitou vlastností u solitéry je rovněž prostor, který ji obklopuje.

Skupina stromů – SK

Soubor stromů, zpravidla s jednoduchou prostorovou strukturou. Soubory stromů, u kterých se jedinci v různé míře navzájem ovlivňují. Jedinci vytvářející porostní okraj vytváří zpravidla větší korunový prostor vegetačního prvku než jedinci uvnitř skupiny.

Stromořadí – ST

Liniové uspořádání stromů vymezené jednotnou funkcí a stejným kompozičním cílem. Nejčastěji rozdělujeme stromořadí podle pěstebního tvaru na tvarované a volně rostlé.

Nasazení koruny

Na bázi koruny jsou považovány zemi nejbližší se nacházející normální výhony s živými listy nebo místo nasedání nejnižší postavené živé větve na kmeni, pokud je blíže k zemi než zmíněné výhony s listy. Údaj vyjadřuje výšku báze v metrech.

Poloměr koruny

Je zjišťována kolmým průmětem koruny k zemi (pozor – u nakloněných jedinců se tento údaj neshoduje s průměrem koruny měřeným kolmo na kmen). Uvedená celková šířka (průměr) koruny v metrech. U korun s nepravidelným obrysem koruny je udávána průměrná hodnota.

Výpočetní tloušťka kmene – Obvod kmene

Tloušťka (průměr) kmene ve výšce 1,3 m od země v celých centimetrech. Obvod je měřena kolmo na kmen, na svažitém terénu je výška od země stanovena v místě osy kmenu. U vícekmenných jedinců je uvedena průměrná tloušťka kmene všech jedinců.

Věkové stadium

Věkové stadium	Označení	Charakteristické znaky	Poznámka
1	nová výsadba	Převládají znaky a projevy ujímání	Obdobně platí i pro jedince zapěstované z nárostů
2	odrostlá výsadba	Ujatá výsadba doposud nestabilizovaná, znaky intenzivní péče nebo její absence, zakládání architektury koruny	Obdobně u jedinců zapěstovaných z nárostů převládají znaky spojené se zakládáním primární struktury koruny s nutností intenzivní péče (projevy)
3	Stabilizovaný dospívající jedinec	Dotváření typických charakteristik pro daný druh (tvar koruny, borka)	
4	dospělý	Vyvinutý jedinec s	Rozlišení třetího a čtvrtého věkového

	jedinec	charakteristickými znaky druhu	stadia je často komplikované, je nutno přihlídnout ke zvláštnostem jednotlivých druhů
5	přestárlý jedinec	Rozpad struktury jedince s doprovodnými projevy (úbytek kosterních větví, nástup přirozených nemocí)	

Poškození kmene

Mechanické poškození kmene (včetně kořenového náběhu) zasahující do kambia nebo případně do hlubších vrstev dřeva. K poškození dochází často vlivem provozu (parkování), neopatrným dosekáváním okrajů trávníku a cílenou destrukcí (bořivé činnosti mládeže), absencí péče apod. Poškození představuje především vstupní bránu pro infikování dřevokaznými houbami popř. může bezprostředně souviset s ohrožením statiky stromů. Použitá tabulka bodového hodnocení:

1	Oděrky, nebo drobné již zahojené poškození, nezahojené jizvy po odstraněných větvích
2	Větší poranění, pravděpodobně se zahojí nebo větší množství menších ran
3	Poškození velkého rozsahu, včetně velkých ran např. po odstranění dvojáku, terminálu apod.

Poškození koruny

Mechanické poškození korunové části stromu obdobného rozsahu jako u předchozí charakteristiky. K poškození dochází nejčastěji nevhodným zásahem, cílenou destrukční činností popř. neodborným zásahem. Použitá tabulka bodového hodnocení:

1	Nepodstatné zlomy nebo pahýly v koruně, velké množství starých, částečně zahojených ran
2	Ojedinelé poškození většího rozsahu, popř. podstatná část kosterních větví slabě poškozena
3	Poškození kosterních větví velkého rozsahu, ohrožující jedince

Výskyt suchých větví

Hodnocení výskytu suchých větví v koruně je často dokladem zanedbané péče o jedince. Příčiny výskytu mohou být i v souladu s principy růstu v koruně – tyto je třeba odlišovat u každého konkrétního druhu od ostatních suchých větví. Opožděné odstranění suchých větví může být významným zdrojem infekce.

do 25 %	Četné slabší větve, zanedbaná péče
25 – 50 %	Část kosterních větví nebo odumírající terminál
nad 50 %	Výpadek kosterních větví nad 50%, suchý terminál

Sadovnická hodnota

Sadovnická hodnota vyjadřuje celkovou hodnotu jedince z pohledu zahradní a krajinářské tvorby a vyjadřuje v podstatě biologický aspekt dendrologického potenciálu jedince. Tato hodnota je výslednicí hodnocení jeho několika vlastností v daném případě byl zohledněn:

Taxon, vývojové stadium, vitalita a zdravotní stav.

Sadovnická hodnota	Popis
1	Velmi hodnotný strom, zcela zdravý, plně vitální, typický habitus a charakteristické znaky příslušného druhu, pěstebně plnohodnotný
2	Nadprůměrně hodnotný strom, plně odpovídající pěstebním a kompozičním potřebám, převládající charakteristické znaky příslušného druhu, strom vitální, zdravý, případné nedostatky významně nesnižují jeho hodnotu, vynímečně i strom 3 věkového stádia
3	Průměrně hodnotný strom s předpokladem střední až dlouhodobé existence, případně se sníženou vitalitou a zdravotním stavem, pěstebně využitelný, všechny stromy 1 a 2 (3) věkového stádia – plně vitální, zdravé s typickými znaky druhu
4	Podprůměrně hodnotný strom obvykle s předpokladem poměrně krátkodobé existence, pěstebně neperspektivní jedinec
5	Velmi málo hodnotný strom, jedinec odumírající nebo odumřelý, chybí předpoklady i pro krátkodobou existenci

Postup práce – Drobné sakrální stavby

Přípravná fáze

Nejprve jsme si našli mapy. Konkrétně mapu třetího vojenského mapování a současnou mapu. Na těchto mapách jsme si vytipovali křížky, které jsme chtěli později mapovat v terénu. Ty jsme zakreslili do centrální mapy. V terénu jsme zjistili, že ani na současné mapě nejsou křížky zapsány správně. Některé křížky, které byly, zakreslené v mapě se na daném místě vůbec nevyskytují. U křížků, které, jsme vytipovali na mapě třetího vojenského mapování, jsme očekávali vysokou absenci, ale mysleli jsme si, že kříže zakreslené na současné mapě se zde budou vyskytovat všechny. Proto jsme byli překvapeni, když jsme většinu křížů, které jsme našli na mapě třetího vojenského mapování, našli i tam, kde být měli. Také jsme si vytiskli několik menších map, a zaznačili jsme si vytipované křížky, které by se tam měli vyskytovat, i do nich. Tyto mapy, jsme používali na práci v terénu, abychom nezničili či jinak nepoškodili centrální mapu. Protože naše škola podobný výzkum dělala už v minulých letech na jiném území, tak jsme tabulky, pomocí kterých jsme křížky mapovali, nemuseli vytvářet, ale pouze jsme si je dohledali. (tyto tabulky jsou přiloženy o pár stránek dále).

Terénní práce

V terénu jsme se rozdělili do menších skupinek a z terénních map, které jsme si v Praze připravili, jsme procházeli mapované území a hledali křížky a jiné drobné sakrální stavby, které jsme měli v mapách zakreslené. Nejednou se nám stalo, že jsme narazili i na stavbu, která nebyla zakreslena ani v jedné z map, ze kterých jsme si křížky vytipovávali. Ke každé stavbě jsme vyplnili tabulku. Součástí tabulky je i kolonka nápis, do které jsme, v případě, že na stavbě nějaký nápis byl, nápis přepsali, a pokud byl nápis nečitelný, tak jsme pouze napsali, že se na této stavbě nějaký nápis nachází, ale že je nečitelný. Ke každé stavbě jsme kromě tabulky vytvořili i skicu a důkladně jsme ji nafotili. Někdy jsme u jednotlivých staveb potkali místní, kteří o křížku věděli něco více a vyslechli si od nich různé zajímavosti. Podle uvážení jsme pak některé použili do textů, které jsme později psali v Praze. Některé křížky nebo jiné sakrální stavby, které byli povaleny či něčím zaneseny, jsme očistili nebo postavili zpět na jejich původní místo.

Zpracování dat

V Praze, jsme si shromáždili všechnu práci z terénu na jedno místo a začali, jsme přepisovat tabulky, které jsme v terénu vyplnili. Tyto tabulky jsme přepisovali do elektronických tabulek. Ke každé stavbě jsme napsali krátký text, který shrnoval polohu stavby, její stav, jak je starý, a když to bylo potřeba, tak i vzhled dané stavby. Dále jsme roztřídili všechny fotky do jednotlivých složek. Skici k jednotlivým křížkům jsme naskenovali a roztřídili. Když jsme měli takto roztříděné fotky, skici, texty a přepsané tabulky, tak jsme mohli začít vytvářet složky pro jednotlivé kříže. Do každé složky jsme museli dát text, tabulku, skicu a fotky náležící patřičnému kříži. S takto připravenými daty jsme mohli začít psát závěrečná shrnutí jednotlivých druhů sakrálních památek, které jsme ve zkoumané lokalitě našli.

číslo:					
typ:					
katastr:					
datum katalogizace:					
poslední revize:					
skupina:	Gym. Přírodní škola o.p.s.				
<i>Rozměry</i>				<i>Charakteristika celku</i>	
rozměr půdorysu:				umělecký dojem, kvalita:	
výška:				slohové zařazení:	
<i>Podnož</i>				<i>Začlenění do krajiny</i>	
půdorys:				umístění:	
členění:				přístup:	
objem:				viditelnost:	
detaily a doplňky				množství pohledů:	
materiál					
				<i>Ohrazení</i>	
<i>Podstavec</i>				ohrazení:	
půdorys:					
členění:				<i>Související stromy</i>	
objem:				počet:	
detaily a doplňky:				druh:	
materiál:				stáří:	
nápis, výjev:				seskupení:	
další popis:					
				<i>Poškození</i>	
<i>Horní část</i>				stavební:	
pilíř:				povrchu:	
sloup:					
členění:					
plastika:					
detaily a doplňky:					
nápisy:					
další popis:					
<i>Zakončení</i>					
kříž:					
materiál:					
další popis:					
<i>Datování</i>					
datum vzniku:					
doporučení pro obnovu:					

Mapované lokality

Aleje okolo kláštera Teplá

Alejí u kláštera Teplá bylo osm – První, Dubová, Zarostlá, Klášterní, Třetí, U Zdi, Topolová a Mokrá (toto jsou pracovní názvy, které jsme alejím dali my proto, abychom se v práci lépe orientovali) - . Stromy v těchto alejích jsou vesměs hezké, ale zarostlé kopřivami a nálety. Vždy to byli aleje ve, kterých byly stromy stejného druhu. Nejčastější druhy stromů v alejích okolo kláštera Teplá jsou jírovec maďal, javor klen.

Premonstrátský klášter Teplá zde v roce 1193 založil český šlechtic Hroznata, aby do něj vzápětí povolal premonstrátské řeholníky z pražského Strahova. Hroznata pocházel z významného šlechtického rodu a zastával funkci velitele hraničářů na Tepelsku a Chodsku. Příběh založení kláštera souvisí s třetí křížovou výpravou pořádanou Jindřichem VI. Této výpravy se v březnu roku 1188 rozhodl zúčastnit i Hroznata. V dubnu 1191 byl od křížové výpravy spolu s dalšími šlechtici papežem dispensován. Náhradou slíbil založit klášter.

Na přelomu století Hroznata vstoupil do tepelské kanonie a stal se členem řádu. Řádové roucho přijal přímo z rukou papeže Inocence III. Jako zakladatel kláštera byl i nadále správcem klášterního majetku. Na jedné z kontrolních cest po hranicích panství byl zajat loupeživými rytíři a za jeho propuštění požadovali výkupné. Hroznata však nedovolil opatovi kláštera výkupné zaplatit. Ve vězení 14. července 1217 zemřel. Tradiční úcta k Hroznatovi byla posílena jeho blahořečením 16. září 1897. Svátek blahoslaveného Hroznaty je dodnes slaven 14. července. V září roku 2004 byl zahájen jeho kanonizační proces.

V roce 1232 klášterní kostel slavnostně vysvětil pražský biskup. První mši byl přítomen i český král Václav I.

Vzkvétající klášter byl v roce 1380 vylidněn morem a poté se v kraji od roku 1381 usidlovali němečtí kolonisté. Za husitských válek byl klášter uchráněn plenění a díky politice opata Zikmunda Hausmanna (1458 - 1506) prožíval dobu rozkvětu.

Těžké časy nastaly pro klášter v době reformace, ale řada opatů potížím úspěšně čelila. Značné škody utrpěl klášter v době třicetileté války. Po druhé pražské defenestraci našli v Teplé na svém útěku dočasné útočiště kancléř Slavata a arcibiskup Jan Lohelius. Vojska "Zimního krále" řádila v klášteře 17 dní.

V letech 1641 a 1648 byl klášter vydrancován Švédy. V roce 1659 do základu vyhořely budovy konventu a prelatury. Jejich dnešní podoba je výsledkem barokní přestavby z doby opata Raimunda II. Wilferta (1688 - 1722).

V době protireformace po bitvě na Bílé Hoře začali premonstráti znovu šířit katolickou víru na západočeských farnostech, které patřily ke klášteru. V 18. století přinesly Prusko rakouské války další bídu a škody. Díky hospodaření opata Hieronyma Ambrose (1741 - 1767) však klášter prosperoval i v tomto období. Byl centrem umění a vědy, knižní fond se rozrůstal a nově vznikla sbírka minerálů a fyzikální kabinet.

Opat Kryštof Pfrogner (1801 - 1812), bývalý profesor církevní historie a rektor pražské univerzity, učinil z kláštera místo, kde vzkvétaly rozmanité vědní obory. Roku 1804 převzal klášter gymnázium v Plzni. Pfrogner nechal také postavit první lázně u pramenů na území dnešních Mariánských Lázní. Světového ohlasu dosáhlo toto město ale až za opata Karla Reitenbergera (1812 - 1827), který je zakladatelem Mariánských Lázní. Právě on pověřil klášterního lékaře MUDr. Jana Josefa Nehra průzkumem mariánskolázeňských pramenů a po té financoval výstavbu nově založeného města.

SRG Přírodní škola o. p. s.

Aleje a křížky 2011

Za doby opata Clementsa došlo k mnoha stavebním úpravám. V roce 1888 byla zřízena lékárna, stáje, postaven mlýn a pivovar, a v klášteře uveden do provozu poštovní a telegrafní úřad. Opat Gilbert Helmer (1900 - 1944) nechal postavit novobarokní křídlo knihovny a muzea. Otevření železnice mezi Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi spojilo klášter se světem.

Němečtí členové řádu byli v dubnu 1946 odsunuti do Bavorska, kde jako kněží vykonávali duchovní správu na farnostech, kam přicházeli další němečtí vysídlenci. Do kláštera Teplá byl dosazen administrátor ze Strahova, převorem se stal P. Heřman Josef Tyl a Teplá byla prohlášena samostatnou českou kanonií.

V roce 1950 byl klášter stejně jako další kláštery v Československu uzavřen a sloužil 28 let jako kasárna Československé lidové armády. Pouze kostel a knihovna byly od roku 1958 zpřístupněny k turistickým prohlídkám. Po odchodu armády budovy dále chátraly. Teprve v roce 1990 byl klášter, těžce poškozený mnohaletým zanedbáváním, navrácen řádu premonstrátů.

K nejvýznamnějším osobnostem tepelského kláštera ve 20. století patří P. Heřman Josef Tyl (1914 - 1993). Po odsunu německých řeholníků založil v Teplé českou komunitu a stal se převorem kláštera. Osvobozený politický vězeň koncentračních táborů v Osvětimi a Buchenwaldu věnoval své síly k vytváření komunity, obnově duchovního života a válkou zničeného klášterního hospodářství a po odsunu německého obyvatelstva doosidlování kraje. Zabránil požadavku konfiskace kláštera jako majetku zrádců a dosáhl propuštění německých řeholníků z vězení a jejich převozu do Německa.

Po únoru 1948 byl komunistickým režimem zahájen boj proti církvím a duchovním řádům. Majetek kláštera byl znárodněn a Heřman Josef Tyl spolu s ostatními řeholníky zatčen. Převor Tyl byl mnoho let vězněn, tentokrát v komunistickém koncentráku. V roce 1988 byl komunitou, která u nás žila v ilegalitě, tajně zvolen opatem tepelské kanonie.

V prosinci 1989 sloužil opat Heřman Josef Tyl první mši svatou ve svém klášteře a zahájil tak novu etapu života premonstrátů v Teplé.

Nyní má tepelská kanonie 18 členů a spravuje farnosti na mnoha místech v západních Čechách. Řád nyní čeká nelehký úkol - rekonstrukce celého areálu, nezbytná k tomu, aby klášter mohl znovu plně zastávat své poslání. V klášteře se již nyní kromě pravidelných bohoslužeb konají koncerty a výstavy. Téměř po celý rok nabízí klášter prohlídky svých přístupných částí.

Trapistický klášter Nový dvůr

Dalším zkoumaným územím bylo okolí trapistického kláštera Nový dvůr poblíž Dobré vody. Klášter byl původně vystavěn jako barokní dvůr z poloviny osmnáctého století. Pravděpodobně architektem K. I. Dietzenhonrem. Do roku 1921 patřil pod premonstrátský klášter Teplá. V roce 1921 byl zkonfiskován a po padesáti letech poválečného působení JZD téměř zničen. Polorozpadlý areál učaroval někdy v roce 1999, byl zrekonstruován trapisty, kteří přišli do Čech z Francie. Dvůr na půdorysu čtverce se podařilo zachránit při rekonstrukci jen částečně, dochovala se západní rezidenční část, zbývající tři křídla byly nahrazeny novostavbami, které respektují původní půdorys. Dominantou kláštera, jehož rekonstrukci řídil Jan Soukup, se stal moderní minimalistický kostel, postavený dle návrhu britského architekta Johna Pawsona. Klášter byl vysvěcen v roce 2004. Svěcení provedl biskup plzeňské diecéze Mons.

Aleje, jež jsme tam mapovali, byli jen dvě – Trapistická a Trapná -. Za to byli nejudržovanější a nejhezčí ze všech ostatních.

Město Teplá

V Teplé je barokní kostel zasvěcen sv. Jiří, jež byl pro nás významný, neboť jsme se rozhodli mapovat aleje v souvislosti s významnými sakrálními památkami. Kostel svatého Jiří v Teplé je tedy pozdně barokní kostel v Teplé byl postaven v letech 1762–65 na místě stavby, poprvé připomínané 1384 a přestavěné 1667–94. Projekt tepelského stavitele V. Hausmanna byl dokončen stavbou ambitů v letech 1808–38. Opraven loketským stavitelem J. Scherbaumem včetně dostavby věže v letech 1850–53, poslední oprava 1896. Po roce 1945 zchátral, dnes je spravován z kláštera.

Aleje patřící do této části zkoumaného území začíná - nebo možná končí – v městě Teplá. Do tohoto zkoumaného území patří tři námi mapované aleje – Teplá, Teplejší a Žlutá -. Jinak od Teplé jsou snad všechny cesty lemované alejemi nebo alespoň zbytky alejí.

Stromy v těchto alejích jsou většinou v docela dobrém stavu. Věkové stadium je u všech podobné - 4 -. Stromy tam jsou nejčastější javor klen a javor mléč.

Mapované druhy stromů

Javor klen	18
Javor mléč	18
Jasan ztepilý	19
Topol osika	19
Topol černý	20
Topol bílý	21
Bříza bělokorá	22
Dub letní	23
Dub zimní	24
Lípa malolistá	25
Lípa velkolistá	26
Jeřáb ptačí	27

Javor Klen (*Acer pseudoplatanus*)

Javor klen je poměrně mohutný strom, výjimečně dosahuje výšky až 40m a obvodu kmene i přes 300 cm. Kleny se v příhodných podmínkách dožívají maximálně 300 až 400 let. Druh je proměnlivý v utváření borky i ve tvarech listů a plodů. Jednotlivé stromy se liší časným nebo pozdním rašením nebo i zbarvením a strukturou dřeva. Kůra je zpočátku hladká, šedá, od středního věku tmavě šedá. Vstřícné po obvodu nerovnoměrně pilovité listy dosahují velikosti do 12 cm a jsou dělené do 5–7 laloků, Laloky na rozdíl od příbuzného javoru mléče nejsou ostře zašpičatělé. Plodnost stromů nastupuje poměrně brzy (u solitérních stromů asi v 25 letech u stromořadí později) a je každoroční. Květy javoru jsou nevýrazné, zelené, plody dvounažky s křídly. Křídla spolu svírají ostrý úhel. Strom se rozšiřuje pomocí větru (větrosnubný).

Javor klen je polostinnou dřevinou náročnější na půdní i vzdušnou vlhkost. Roste nejčastěji na humózních (vlhčích půdách) s vyšším podílem kamenů a na suťových půdách obohacených dusíkem. Je typickou dřevinou vyšších poloh s oceánickým typem klimatu. V ČR tak roste v nadmořské výšce 400 až 1300 m. Klen je typickým druhem biotopů suťový les a horská klenová bučina. Místy se jako příměs může vyskytovat i v jiných typech míst. Vzhledem k tomu, že je Javor Klen větrosnubný mohou jeho semena překonávat i relativně velké vzdálenosti, navíc mají poměrně dobrou klíčivost.

Javor mléč (*Acer platanoides*)

Koruna u Javoru mléče je většinou pravidelná, kulatá a široká. Listy jsou vstřícné, dlouze řapíkaté, asi 10-15 cm dlouhé a téměř stejně široké, s 5-7 nestejně velkými špičatými laloky s tupými zářezy, dlanitoklané, dolní laloky jsou zřetelně menší než přední, protažené v řadu velmi tenkých a dlouhých zubů. Barva na lici je svěže až tmavozelená, matná, na rubu je světlejší, občas i modravě zelená. Když utrhnete řapík a zmáčknete ho tak z něj teče mléko (to je jeden způsob jak se dá snadno poznat Javor Mléč od Javoru Kleny). Na podzim listy mění barvu na žlutou. Borka starších javorů je mírně popraskaná, nedá se odloupnout a má tmavošedé zbarvení. Četné žlutozelené květy jsou uspořádány ve vzpřímených latnatých květenstvích. Rozkvétají dlouho před vyrašením listů a mizí až po olistění. Plody jsou dvounažky, jejichž křídla svírají tupý úhel.

Javor mléč je hojný v listnatých lesích po celém území České republiky, velmi často je pěstován v parcích. Vyskytuje se však po celé Evropě. Původně se vyskytoval i ve střední a východní Evropě, jeho přírodní areál se rozkládá od jihovýchodu Norska až na východ do Ruska. Roste ale i ve střední Itálii a na Balkáně.

SRG Přírodní škola o. p. s.

Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*)

Jasan ztepilý je většinou statný strom dorůstající výšky 30–40 metrů, případně i více, nicméně za méně příznivých podmínek může vyrůst i jako keř. Větve má šedozelené, pupeny černohnědé, vejčité, i po rozemnutí bez výraznější vůně (tím se snadno odliší od ořešáku královského, který má pupeny podobné, ale charakteristicky voňavé). Listy jsou 20–25 cm dlouhé, vstřícné. Jednotlivé lístky jsou vejčité a kopinaté, dlouze zašpičatělé, drobně ostře zubaté, u řapíku přisedlé. Květy jsou jedno nebo oboupohlavné, nahé, v mnoha barevných variacích od bílé po různé odstíny růžové. Květenstvím je postranní lata. Plody jsou úzce podlouhlé křídlaté, nažky leskle hnědé barvy rostoucí na dlouhých převislých stopkách. Kvete od dubna do května (alergologicky je středně významný). Daří se mu ve vlhkých a podmáčených lesích, nebo na sutích. Roste od nížin až po nízké horské polohy.

Aleje a křížky 2011

Topol osika (*Populus tremula*)

Topol osika (*Populus tremula*) neboli osika obecná, je strom nebo keř z čeledi vrbovitéch, dorůstající výšky do 20 m, s široce rozvětvenou korunou. Kůra je šedá a hladká, později tmavší a v bázi zbrzděná. Původem z Eurasie, roste v lesích na chudé půdě, je slunným typem a najdeme ho proto na okrajích lesa, světlinách, pasekách, loukách od nížin do horských stupňů. Rychle obsazuje lokality s narušeným půdním povrchem. Listy jsou okrouhlé, široce vejčité, do 8 cm, v mládí bronzové, později na líci šedozelené, světlejší na rubu, obvykle oboustranně holé, zakončené velmi hrubými zuby na dlouhých, štíhlých a zploštělých řapících. Samčí květy mají červené prašníky, samičí květy jsou zelené, rodí se v převislých jehnědách až 8 cm dlouhých, na oddělených rostlinách. Kvete od začátku března do poloviny dubna, pyl osiky je středně významným alergenem. Plody jsou malé, zelené tobolky s malinkými semeny v bílých, bavlněných chloupkách. Dřevo z osiky se dá využít na výrobu zápalek, buničiny, na saunové kabinky, ohýbavý nábytek a také na zpevnění břehů.

Topol černý (*Populus nigra*)

Koruna je široká se silnými větvemi, vysoká, klenutá, rozložitá, u starých stromů může působit nepravidelným dojmem. Kmen topolu černého je celodřevěný, rovný, u starších jedinců svalovitý a často pokroucený. Dřevo bývá v jádře světle hnědavé, bez dřevných skvrn, poměrně hrubé a velmi lehké. Kůra v mládí šedobílá, později se od báze kmene nahoru tvoří hluboce trhlinatá hnědošedá borka. Starší větvičky jsou žlutošedé. Kořenový systém je mělký a dlouze protáhlý. Projevuje se hojná výmladnost z pařezů. Je řazen mezi rychle rostoucí dřeviny.

Listy na makro-oblastech jsou asi 5-9 cm dlouhé, střídavé, dlouze řapíkaté, okrouhlé až kosočtverečné, dlouze zašpičatělé, při bázi uťaté nebo široce klínovité, s prosvítavým, jemně vroubkovaně pilovitým okrajem. Lysé, na líci světle zelené, narubu poněkud světlejší. Řapík bočně zmáčknutý. Listy na brachyblastech všeobecně kratší.

Květy topolu černého jsou dvoudomé. Samčí jehnědy dorůstají do délky kolem 5 cm, jsou tlusté, válcovité, s purpurově červenými prašníky. Samičí jehnědy bývají štíhlejší, zelenavé, se žlutými bliznami. Topol kvete v březnu a dubnu. Semeno dozrává v červnu.

Plodem topolu jsou tobočky, které jsou tlusté, zašpičatělé, zelenavě hnědé, lysé, zřetelně stopkaté. Pokud jsou zralé, bývají většinou prasklé. Semena světle hnědá, se sněhobíle vlnatým svazečkem chloupků. Větrem jsou roznášeny ve velkém množství, takže v rozlehlých porostech topolů to v době zrání může vypadat, jako by napadl čerstvý sníh.

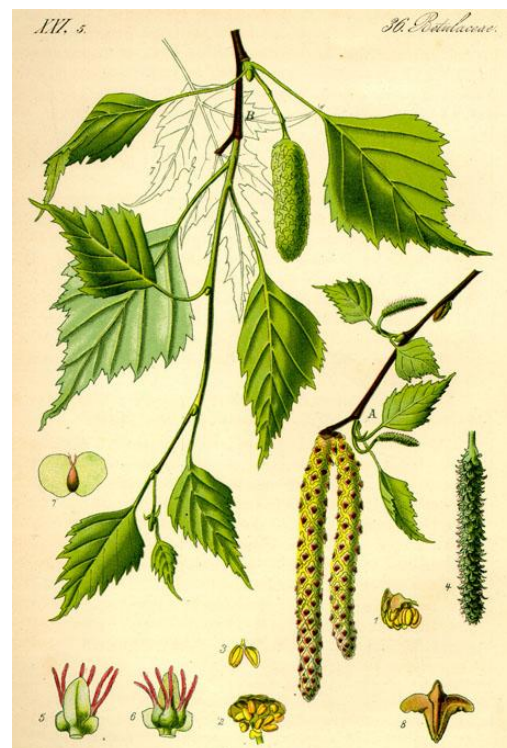

Bříza bělokorá (*Betula pendula*)

Bříza je strom středních rozměrů s rovným, častěji zakřiveným kmenem a se vzdušnou, řídkou a nepravidelnou korunou. Dosahuje výšky maximálně 25 až 30 metrů a dožívá se nejvíce 100 až 150 let. Borka je v mládí bílá, hladká, v pásech odlupčivá, ve stáří hlavně na bázi kmene je černá, hrubě rozpukaná. Listy jsou střídavé, řapíkaté, 3 až 6 centimetrů dlouhé, vejčité nebo trojúhelníkovité, ke špičce dlouze zúžené, lehké a tenké. Bříza je jednodomá dřevina. Květy jsou v jehnědách, samčí jsou převislé, nažloutlé, samičí jsou menší, hnědavé. Plodem jsou jednosemenné křídlaté nažky, které se skládají do rozpadavých šištic. Bříza je silně světlo milná dřevina.

Velmi dobře snáší imise, klimatické extrémny a nemá žádné zvláštní nároky na živiny. Roste prakticky všude i na extrémních stanovištích, jako jsou skály, písčiny i místa s nadměrnou vlhkostí, rašeliny atd. Je to typická pionýrská dřevina, která osídluje druhotně obtížně zalesnitelné paseky, haldy, výsypky a další místa poznamenaná hospodářskou činností člověka. Někdy se používá na exponovaných stanovištích jako náhradní a přípravná dřevina. Bříza je široce zastoupena v celém euroasijském areálu. Na našem území se běžně vyskytuje téměř všude od nížin do hor.

Roztroušeně pórovité březové dřevo je velmi výhřevné, používá se jako ceněné palivo. Dříve, před objevem uhlí, jej hutníci využívali při tavení rud. Březová kůra se používala na zhotovování nádob a před objevem papíru také na psaní. Dřevo má využití v truhlářství na desky a dýhy. Z březového proutí se vyrábějí košťata. Březová míza se uplatňuje v lékárenství. Kromě mízy je ve farmaceutickém průmyslu ceněné březové listí a mladé pupeny pro svůj vysoký obsah vitamínu A, C, saponinů, pryskyřic, silic, flavonových glykosidů, karotenu, organických kyselin a dalších látek. Březová droga se používá při chorobách ledvin a močových cest, při léčení revmatismu a při zánětu či odvápnění kostí. Podporuje také dobrou činnost slinivky a sleziny. Různé okrasné kultivary břízy bělokoré se pěstují v parcích a zahradách. Někdy se i Bříza bělokorá vyskytuje v stromořadích.

Dub letní (*Quercus robur*)

Koruna je mohutná, nepravidelně a mohutně rozložitá, protáhlá směrem nahoru. Borka tmavošedá, hrubě rozpukaná. Listy obvejčité, nepravidelně speřenolaločnaté, na bázi srdčité ouškaté. Občas trpí padlím. Květy jsou jednopohlavné, samčí květenství má charakter jehněd na loňských větvkách, samičí jehnědy rostou na letorostech.

Plodem je žalud (jednosemenná nažka) sedící v číšce. Stopka je 3-7 cm dlouhá. Dub letní dorůstá výšky až 45 metrů. Roste v téměř jakémkoli typu půdy včetně písčité, daří se mu i na vlhkých hlinitých půdách. Má hluboké kořeny, které mohou tvořit spojení se spodní vodou, proto bývá častěji zasažen bleskem než jiné stromy. Je mimořádně odolný proti větru. Lépe snáší střídání podnebí než dub zimní. Dub roste velmi pomalu, zralého věku dosahuje až ve, 100 letech, zato je ale dlouhověký, může se dožít i 2000 let.

Kůra dubu letního se využívá k léčení různých kožních onemocnění a vyrážek, nicméně častěji se používá kůra z příbuzného dubu zimního, která má být účinnější. Nejúčinnější je čerstvá kůra mladých stromů, rozpukaná borka starého stromu je považována za bezcennou, stejně jako kůra delší dobu skladovaná.

Dřevo dubu letního je tvrdé, pevné, těžké a vyznačuje se vysokou trvanlivostí. Z původních dřevin nejlépe snáší změny vlhkosti a vlivy počasí, při dlouhodobém ponoření pod vodu zkamení, je odolné vůči škůdcům. Používá se k výrobě konstrukcí, obkladů, parket, panelů, sudů (především na víno a pivo), prachů, v námořním průmyslu a v dřívějších dobách i k výrobě hamrů, mlýnských kol, pilotů a trvanlivého nábytku. Dub někdy bývá označován jako naše nejtvrdší dřevo, ale jde o omyl. Dub je sice tvrdý a vyniká trvanlivostí, ale nejtvrdší dřevo z domácích stromů poskytuje habr, přičemž extrémně tvrdé jsou ještě pomalu rostoucí keře a stromy jako zimolez, zimostřez, jeřáb břek, muk, babyka a tis. Dub je možné použít jako palivo, ve srovnání s bukem má výhřevnost 70% (to znamená srovnatelnou se smrkem). Dřevo by ale mělo nejprve dva roky ležet pod širým nebem, aby ho déšť zbavil tříslovin, teprve poté 1-2 roky prosychat. Pokud byl nedostatek dřeva na uzení, používal se i dub obvykle v kombinaci s olší nebo jinou vhodnější dřevinou.

Dub zimní (*Quercus petraea*)

Dub zimní dosahuje výšky 20 až 40 metrů a má vejčitou, štíhlou korunu, která je méně rozvětvená než koruna dubu letního. Letorosty lysé, tmavě olivově zelené. Pupy vejcovité, až 8 mm dlouhé. Listy zřetelně řapíkaté; čepel většinou široce obvejčitá, nejširší v horní polovině, až 16 cm dlouhá a 10 cm široká, na bázi klínovitá, řidčeji zaokrouhlená, nahoře široce zaokrouhlená, peřenolaločná až peřenodílná s 5–8 páry laloků, v horní části čepel s laloky mnohem mělčími, tuhá, poměrně tenká, na líci lysá a slabě lesklá, na rubu světlejší, drobnými 2–3 ramennými chlupy pýřitá; bočních žilek 6–9 párů, žilky třetího řádu jen slabě patrné; řapík lysý, 12–30 mm dlouhý. Plody v paždí listů po třech, zpravidla přisedlé, zřídka na stopkách do 1,5 cm dlouhých, číška tenkostěnná, 6–12 cm vysoká, 8–14 široká, šupiny drobné, vejčitě kopinaté, hustě pýřité, ploché nebo jen slabě vyklenuté, nikdy hrbatě ztloustlé; žaludy podlouhlé vejcovité, 14–25 mm dlouhé, 8–14 mm v průměru, často klíčí už na stromě (Koblížek 1990). Žaludy jsou přisedlé k větvím. Jeho lidový název je „drňák“.

Dub zimní se nevyskytuje ve východní části Evropy, ve střední a jižní Evropě je běžný po 61. stupeň severní šířky. Je to důležitý strom nižších horských poloh a pahorkatin. Vystupuje do výšky asi 700 m n. m. Roste ve směsi s bukem, lípou nebo habrem, přechodně i s ostatními listnáči.

V lékařství se používá kůra z mladých stromů jako svíravý a proti krvácivý prostředek a má protizánětlivé účinky na zanícenou kůži a sliznici. Dnes se už zřídka pije odvar při průjmech, žaludečních a střevních potížích. Dub zimní poskytuje velice hodnotné dřevo, používané při stavbě lodí, podlah, nábytku, intarzií i sudů.

Lípa malolistá (*Tilia cordata*)

Lípa malolistá je statný opadavý listnatý strom s košatou, vysoko klenutou korunou, který dorůstá 30 a více metrů. Statný kmen je pokryt tenkou, tmavou a mělce podélně zvrásnělou kůrou. Pupeny jsou černohnědé, vejcovité. Listy jsou dlouze řapíkaté, nesouměrně srdčité a lysé, pouze v úhlech velkých žilek na spodní straně listů mají rezavé chomáčky chlupů (na rozdíl od lípy velkolisté, která je má bělavé). Kvete od června do července. Květy jsou oboupohlavné, žlutavě bílé. V době když Lípa kvete, vydává ze sebe omamnou vůni. Plod je kulovitý oříšek s tenkostěnným oplodím. Běžně se kříží s lípou velkolistou. Kříženec se nazývá lípa obecná (*Tilia vulgaris*).

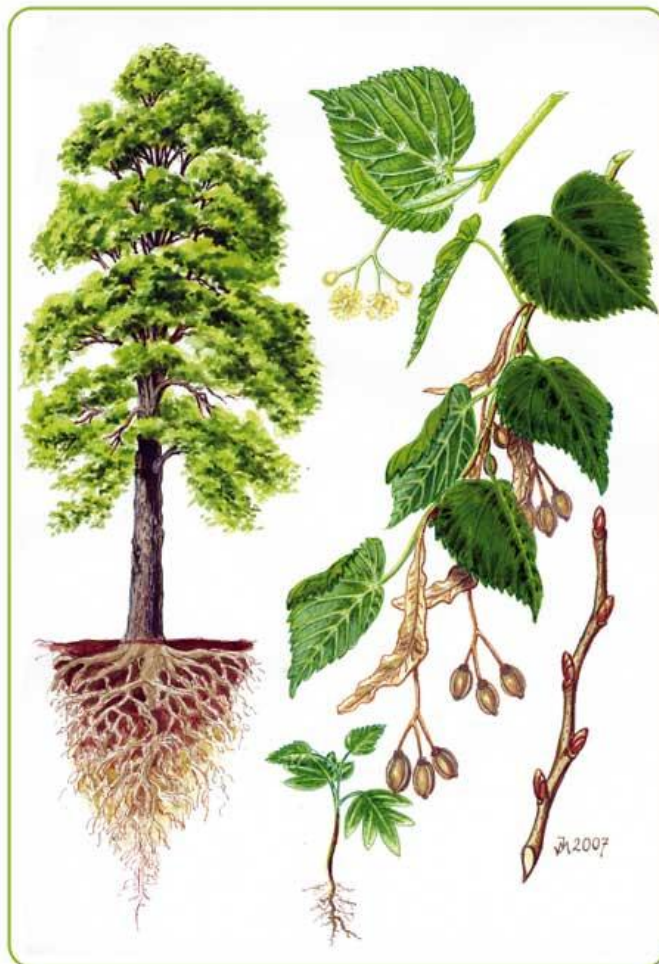
Lípa malolistá je původní v Evropě, na východě až po západní Sibiř a na Kavkaze. Vyskytuje se prakticky po celém území České republiky, v horách nad 900 m n. m. však většinou zcela chybí. Roste hojně v listnatých a smíšených lesích od nížin do nižších horských poloh. Je typickou příměsí dubohabřin, suťových lesů, lipových bučin a v některých typech sušších typech tvrdých lesů. V přirozeném stavu však tvoří jen příměs v těchto lesích. Monokultury Lípy Malolisté jsou zpravidla uměle založeny. Často se vysazuje v parcích a stromořadích.

Lípa velkolistá (*Tilia platyphyla*)

Pokud jde o její užití, platí v podstatě totéž, co u Lípy Malolisté. Lípy patří k typickým středoevropským dřevinám, které jsou i jako dřevina užitková stále ještě žádány. Lipové dřevo je velmi světlé a měkké. Hodí se proto zejména pro práce řezbářské nebo modelářské. Lipové lýko je vysloveně houževnaté a pevné a před zavedením umělých hmot bylo s oblibou používáno jako pletivo. Kvetoucí lípy jsou jako pastva včel velmi cenné - med z lipových květů je velice žádaný. Lipový květ patří také k nejznámějším domácím léčebným prostředkům. Čaj z lipového květu se užívá jako prostředek proti nachlazení, často v kombinaci s medem. Sbírají se v kompletním květenství. Musí se sušit ve stínu bez dalšího přísunu tepla.

Lípa velkolistá roste přirozeně v západní, střední a jihovýchodní Evropě, izolovaně v jižním Švédsku, na Kavkaze a v Malé Asii. V České republice ji můžeme vidět zejména v listnatých lesích od nížin až do nižších horských poloh. Je to typický druh suťových lesů, vzácně jako příměs bučin.

Jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*)

Jeřáb ptačí je menší strom s většinou řídkou, okrouhlou korunou a rovným kmenem. Vyrůstá do výšky nejvíce 15 až 18 metrů, průměru do 50 centimetrů a dožívá se 150 let. Borka je u mladých jedinců stříbřitě šedá, u starších stromů šedá s jemnými podélnými rýhami. Listy jsou lichozpeřené, střídavé, 4 až 7 jařmovité, tvořené kopinatými až pět centimetrů dlouhými lístky s ostře pilovitým okrajem. Jsou tmavozelené a na podzim se barví zářivě červeně. Pupeny jsou velké, na hrotu ochlupené. Květy jsou uspořádány v plochých vrcholcích a jsou krémově bílé až nažloutlé. Plod je živě oranžově červená kulovitá malvice trpké chuti. Jeřáb ptačí se často plete s Jasanem ztepilým, protože má podobný vzhled listů, ovšem u Jeřábu na rozdíl od Jasanu jsou listy blíže u sebe a jsou tenčí a je jich více.

Jeřáb je pionýrská dřevina, která nemá specifické nároky na půdu a vláhu a snadno obsazuje různá stanoviště podobně jako bříza. Je světlomilný, ale v mládí může růst bez problému pomalu v podrostu, dokud se porost těžbou či vývratem neuvolní. Z tohoto hlediska má význam jako přirozená ochrana porostů před nežádoucím zatravněním. Má značnou odolnost vůči imisím a klimatickým extrémům, a proto je také lesnický využíván v imisních horských oblastech jako přípravná dřevina do náhradních porostů. V Evropě je jeřáb ptačí rozšířen všude, kromě nejjižnějších částí. Na našem území roste od nížin do hor, kde vystupuje až k hranici lesa.

Plody jeřábu - „jeřabiny“ ráda konzumuje zvěř a ptáci. Používali je také lovci a ptáčníci jako návnadu k lovu zpěvných ptáků. Ale vztah mezi ptáky a jeřábem ptačím je ještě významnější. Jeřabiny obsahují kyselinu parasorbinovou, která zabraňuje vyklíčení semen. Ta vyklíčí až poté, co jeřabina projde ptačím zažívacím traktem. Jeřabiny dále obsahují kyselinu sorbinovou, pektin, cukry, třísloviny, vitamíny a další látky. V lidovém léčitelství se využívají pro svůj projímavý a diuretický účinek. Působí také proti nachlazení.

Olše lepkavá (*Alnus glutinosa*)

Opadavý strom nebo keř až přes 30 m vysoký, často s více kmeny. Borka zprvu hladká, tmavošedá, později tmavošedá a brázditá. Pupeny stopkaté, červenohnědé, lepkavé. Listy střídavé, řapíkaté, okrouhlé, v mládí lepkavé, na vrcholu tupé nebo vykrojené, na bázi klínovité, na okraji zubaté. Květy se rozvíjí před rašením listů, jsou jednodomé, samčí uspořádány v jehnědách po 2 až 5, jehnědy až 12 cm dlouhé, štíhlé, převislé, samčí květy převážně 4četné, se 4 tyčinkami, samičí květy v jen asi 5 mm dlouhých jehnědách, které jsou červené, stopkaté, v době zralosti dřevnatějící a vytvářející typické, asi 15 mm velké šišťice vytrvávající na stromě obvykle až do jara dalšího roku. Plodem jsou ploché, úzce křídlaté nažky. Kvete v II až IV. Olše lepkavá začíná plodit ve věku asi 12 let a dožívá se až 100 let. Je to jeden z mála našich stromů, který na promáčených půdách někdy vytváří vzdušné (chůdovité) kořeny. V kořenových hlízkách olše žijí v symbióze plísně, které jsou schopny vázat vzdušný dusík a obohacovat jeho sloučeninami půdu.

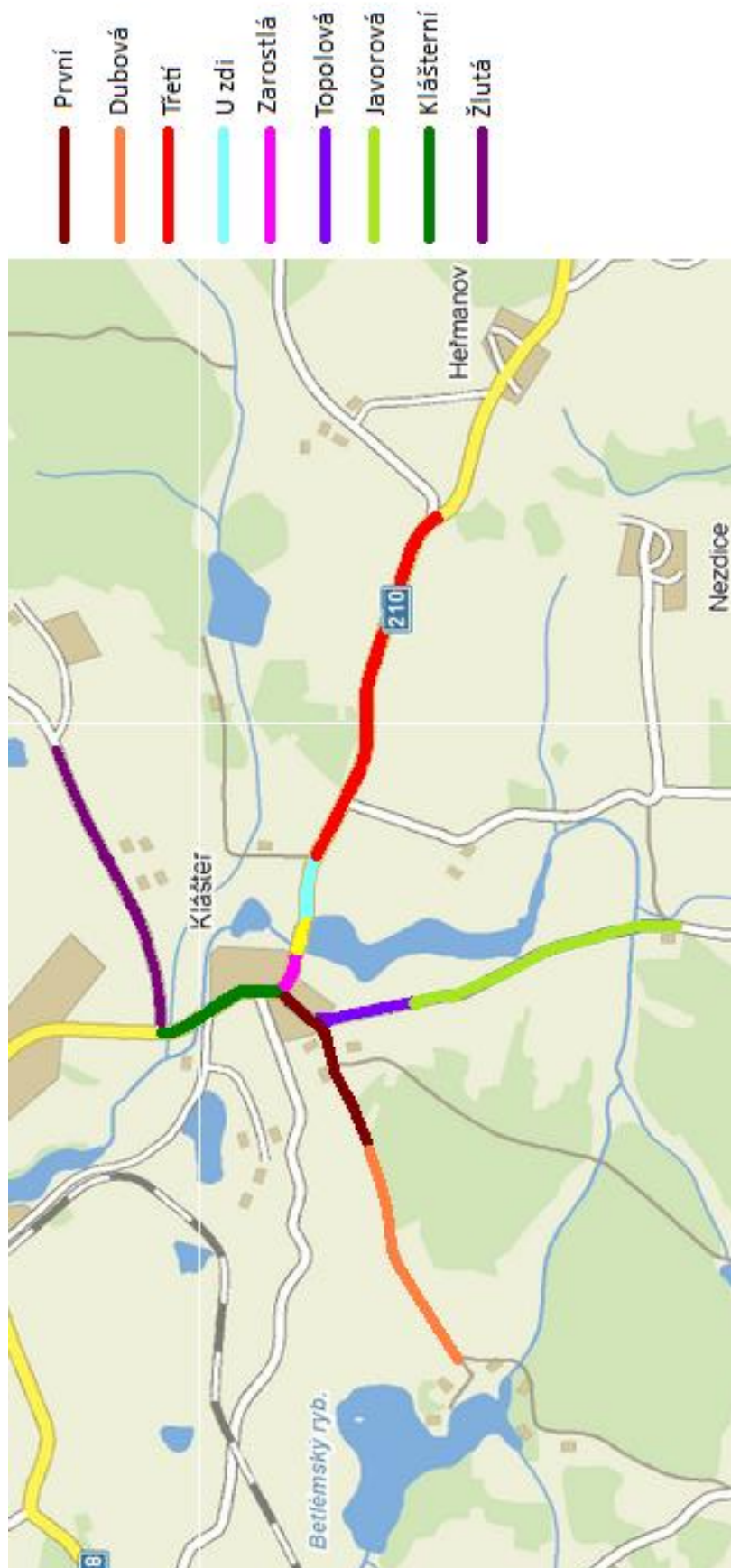
Sbírá se list, občas i kůra, obojí brzy z jara. Suší se ve stínu, při umělém sušení za teplot do 40 °C. Olše působí fytocidně a svíravě, užívá se při nachlazení, zánětu horních cest dýchacích nebo mandlí (ve formě kloktadla), při průjmech, střevních zánětech, zevně na špatně se hojící rány, spáleniny nebo bérkové vředy. Spaní na olšovém listí má příznivé účinky při revmatismu stejně jako koupele končetin v odvaru z olšových větévek. Rozmačkané čerstvé listy hojí vředy a popraskané bradavky kojících žen. Listy i kůra se podává nejčastěji ve formě odvaru vařeného po dobu asi 2 minut.

Aleje

Klášter Teplá	30
První	32
Dubová	33
Třetí	34
U Zdi	35
Zarostlá	36
Topolová	37
Javorová	38
Klášterní	39
Mokrá	40
Teplá	41
Žlutá	42
Teplá	43
Teplejší	44
Trapistický klášter Nový Dvůr	45
Trapistická	46
Trapná	47

Aleje v okolí kláštera Teplá

SRG Přírodní škola o. p. s.

První alej

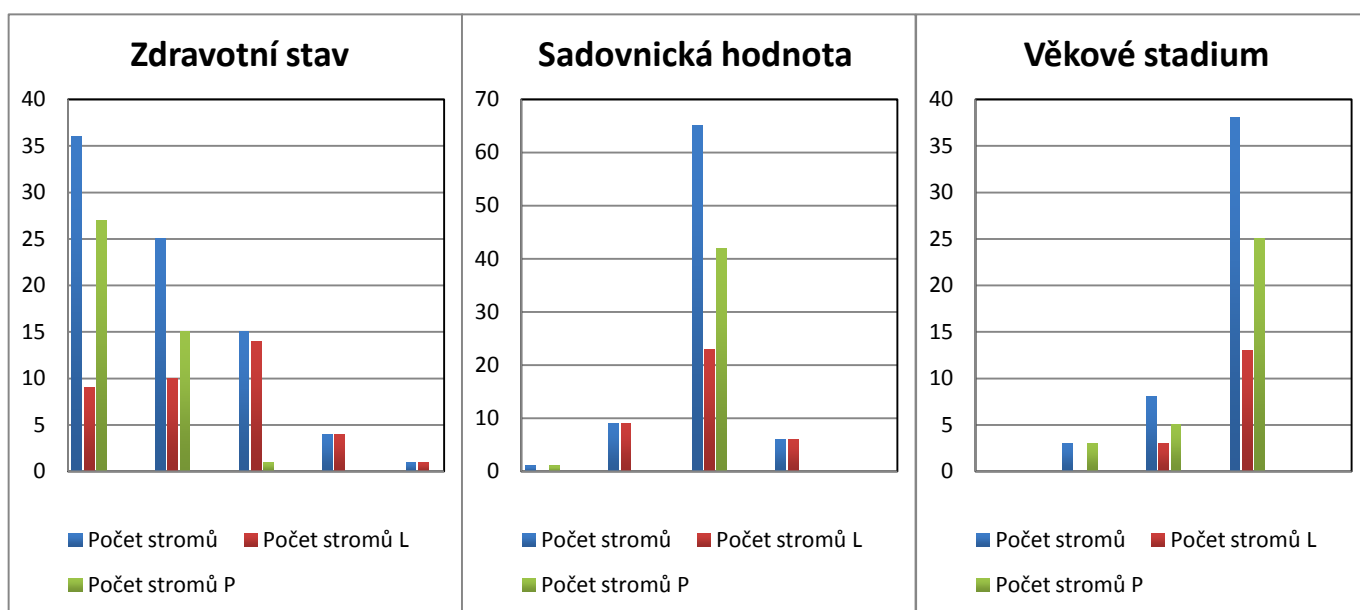
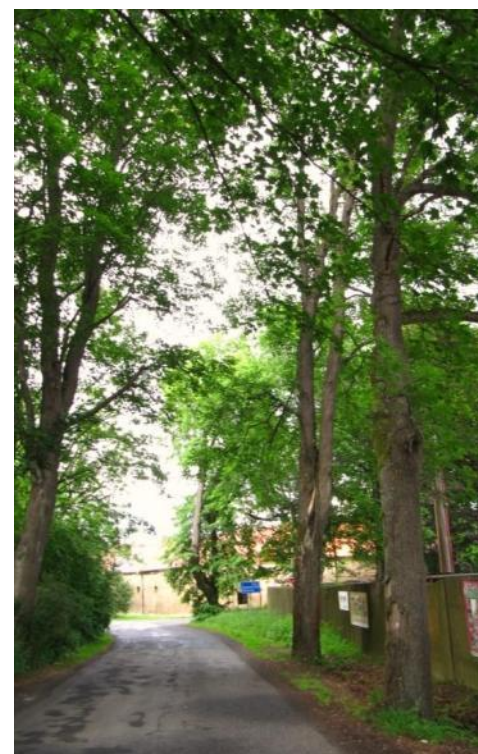
Začátek: 49° 57' 46" s. š., 12° 52' 10" v. d.

Konec: 49° 57' 48" s. š., 12° 52' 22" v. d.

Alej s pracovním názvem První vede podél obou stran cesty od kláštera v Teplé k betlémskému rybníku a čítá 59 stromů. Nejvíce zastoupeným druhem je *Acer platanoides* čili javor mléč, dále jsou zde zastoupeny ještě jasany ztepilé (*Fraxinus excelsior*) a habry obecné (*Carpinus betulus*).

Většina stromů v aleji je již dospělá a plně vyvinutá. Zdravotní stav stromů vyskytujících se v této aleji je dobrý a někdy dokonce až velmi dobrý. Co se týče sadovnické hodnoty, není alej nijak vynikající, protože se jedná z většiny o průměrně hodnotné stromy. Zhruba polovina zde se vyskytujících stromů má výrazný počet suchých větví v korunách.

Právě vzhledem k množství suchých větví doporučujeme koruny těchto stromů prořezat. U jedince, který je v tabulce uveden jako P17 je třeba svázat korunu, aby nedošlo k jejímu rozlomení. Co se týče pravé strany aleje, je řada kompaktní, ale naopak na straně levé mnoho jedinců chybí (celkem devět proluk), díky čemuž by bylo vhodné je doplnit novou výsadbou stejného druhu (javor mléč).

SRG Přírodní škola o. p. s.

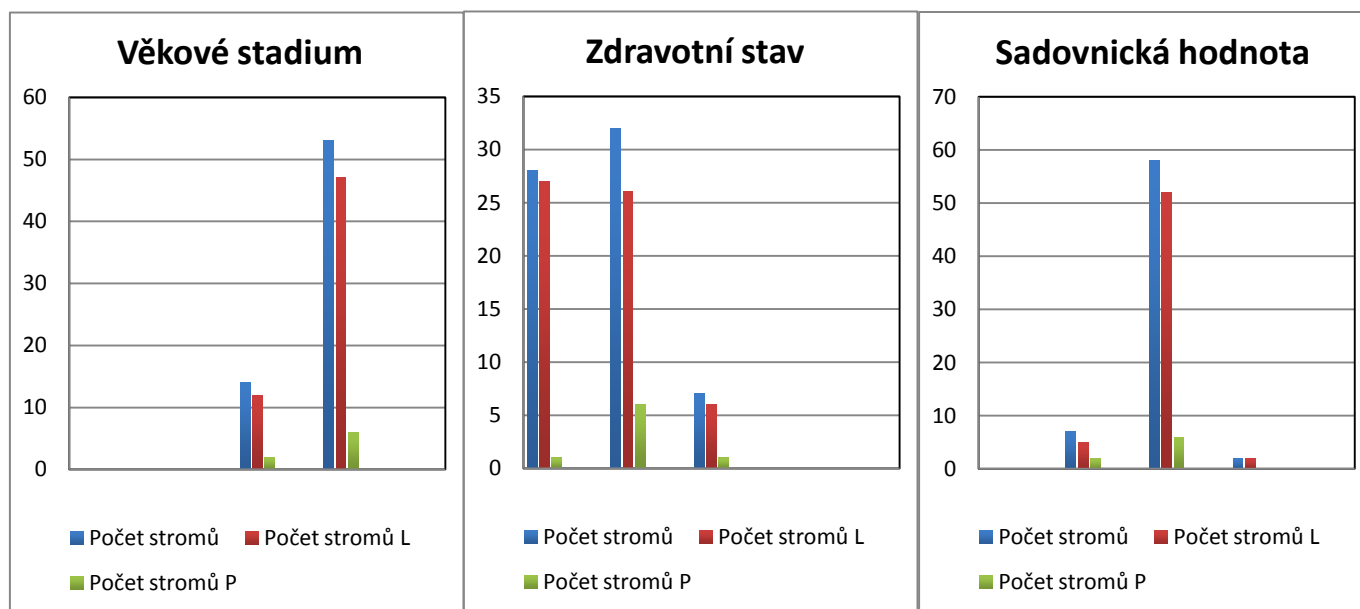
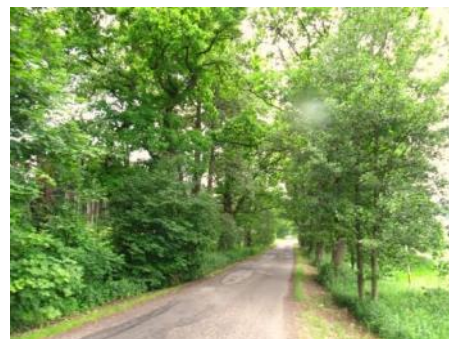
Dubová

Začátek: 49° 57' 45" s. š., 12° 52' 4" v. d.

Konec: 49° 57' 39" s. š., 12° 51' 42" v. d.

Tato alej navazuje na První alej, ale rozhodli jsme se ji mapovat zvlášť, protože její druhové složení bylo odlišné, nepřevládá zde totiž javor mléč, ale – jak již napovídá pracovní název Dubová – dub letní (*Quercus robur*). V této aleji je 67 stromů, z nichž je zde nejvíc dubů letních, potom olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) a nepříliš velký počet javorů klenů (*Acer pseudoplatanus*).

Jedinci v této aleji jsou již dospělí a v dobrém zdravotním stavu. U sadovnické hodnoty, stejně jako u předchozí aleje, převažuje střední stupeň. Většina dubů má výrazný výskyt suchých větví v korunách, což je ale klasický jev u dospělých jedinců tohoto druhu a o špatném zdravotním stavu to nesevčí. Některé kmeny stromů v aleji jsou poškozeny kovovými tabulkami a odrazkami, které již stačily zarůst až do borky. Po levé straně je alej nekompaktní, jelikož zde chybí osm stromů, proto doporučujeme alej doplnit jedinci stejného druhu (dub letní). Po pravé straně velice mezerovitá a je na zvážení, zda ji kompletně dosadit.

SRG Přírodní škola o. p. s.

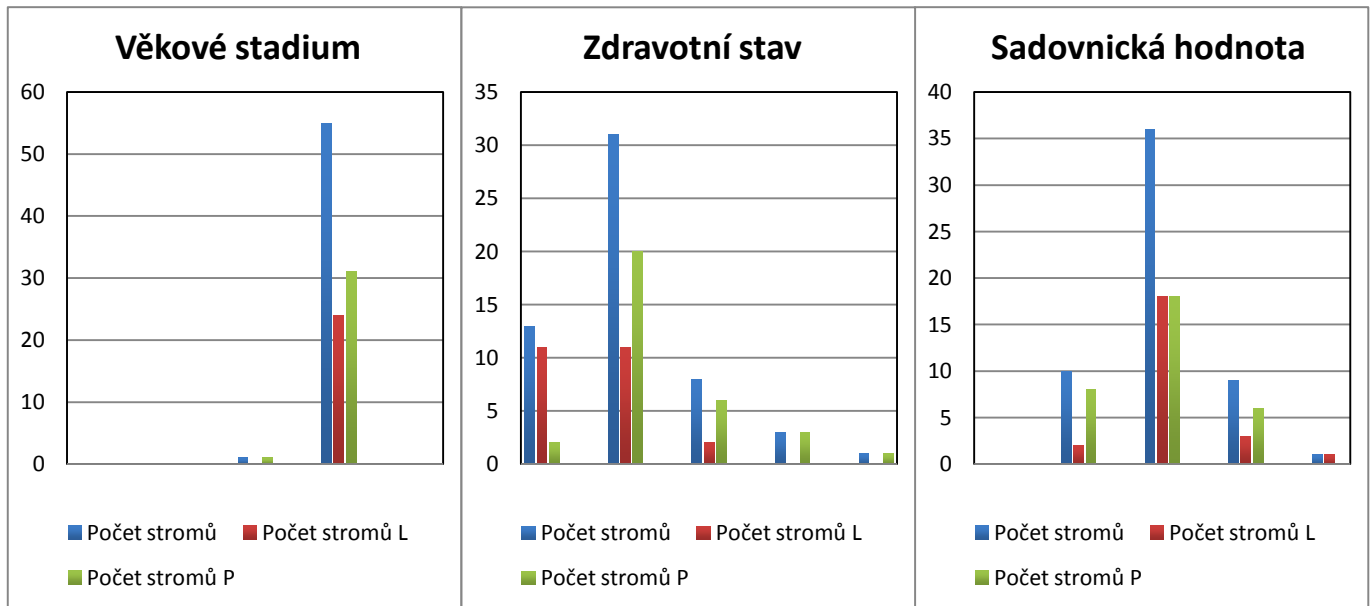
Třetí alej

Začátek: 49° 57' 52" s. š., 12° 53' 5" v. d.

Konec: 49° 57' 37" s. š., 12° 54' 21" v. d.

Jedná se o oboustrannou alej, ve které je převládajícím druhem javor mléč (*Acer platanoides*), kromě javoru mléče se v aleji nacházejí ještě dva javory kleny (*Acer pseudoplatanus*) a jeden dub zimní (*Quercus petraea*). V aleji je dohromady 59 stromů.

Celkově jde o stromořadí dospělých jedinců se zdravotním stavem 1 až 2. Stromy tvořící alej mají sadovnickou hodnotu převážně 3, což je střední stupeň. U zhruba poloviny zde se vyskytujících jedinců je jen nepatrný výskyt suchých větví, avšak koruny několika jedinců by bylo vhodné prořezat. Alej je velmi mezerovitá po obou stranách, proto je na zvážení, zda ji doplňovat.

SRG Přírodní škola o. p. s.

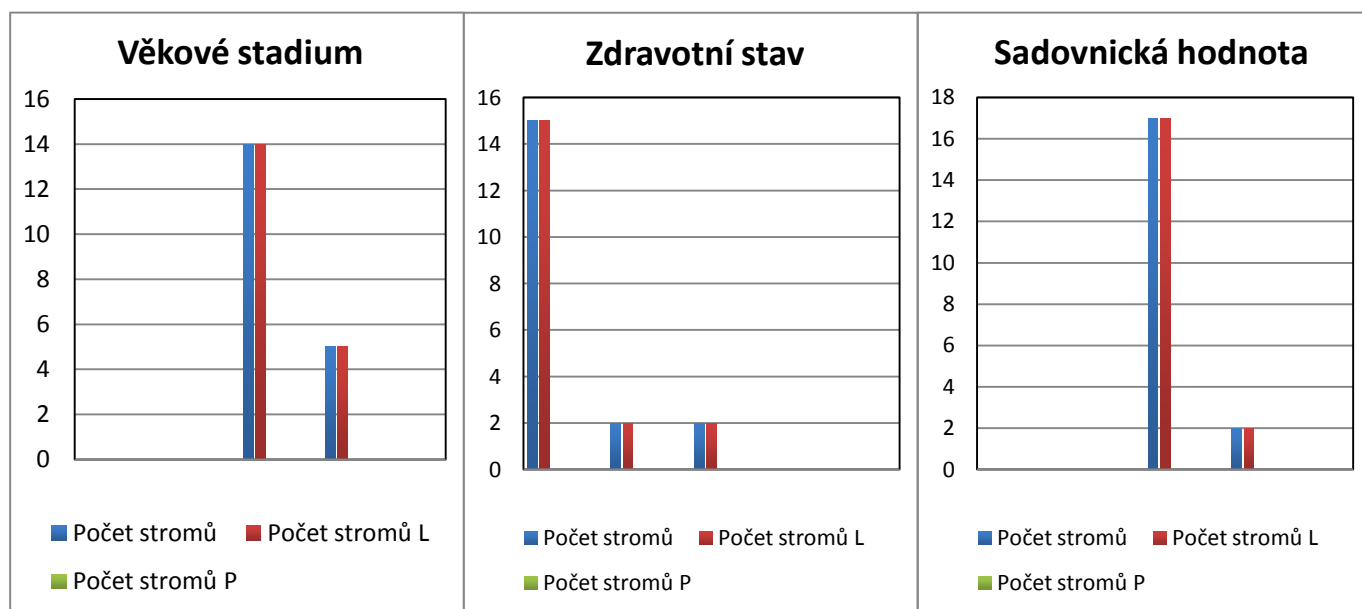
U zdi

Začátek: 49° 57' 56" s. š., 12° 52' 33" v. d.

Konec: 49° 57' 54" s. š., 12° 52' 40" v. d.

Jedná se o jednostrannou alej z dubu letního (*Quercus robur*) vedoucí podél klášterní zdi, vzhledem k jejímu směřování se ale domníváme, že kdysi vedla podél cesty vedoucí u klášterní zdi. Poté co byla o kousek vedle postavena silnice, cesta zanikla a dnes z ní zbyla jen alej vedoucí kousek od silnice. V aleji se nachází jen 19 stromů.

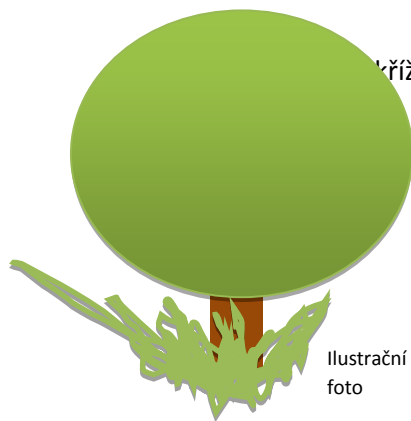
Stromořadí je tvořeno z již dospělých jedinců ve velmi dobrém zdravotním stavu. Co se sadovnické hodnoty týče, převažuje zde střední (třetí) stupeň. U zhruba poloviny stromů je výskyt suchých větví, který je ale u dospělých jedinců tohoto druhu typický a není důkazem špatného zdravotního stavu, přesto by bylo lepší, kdyby došlo k odborné kontrole a případnému prořezu. Stromořadí je kompaktní a není třeba doplnění.

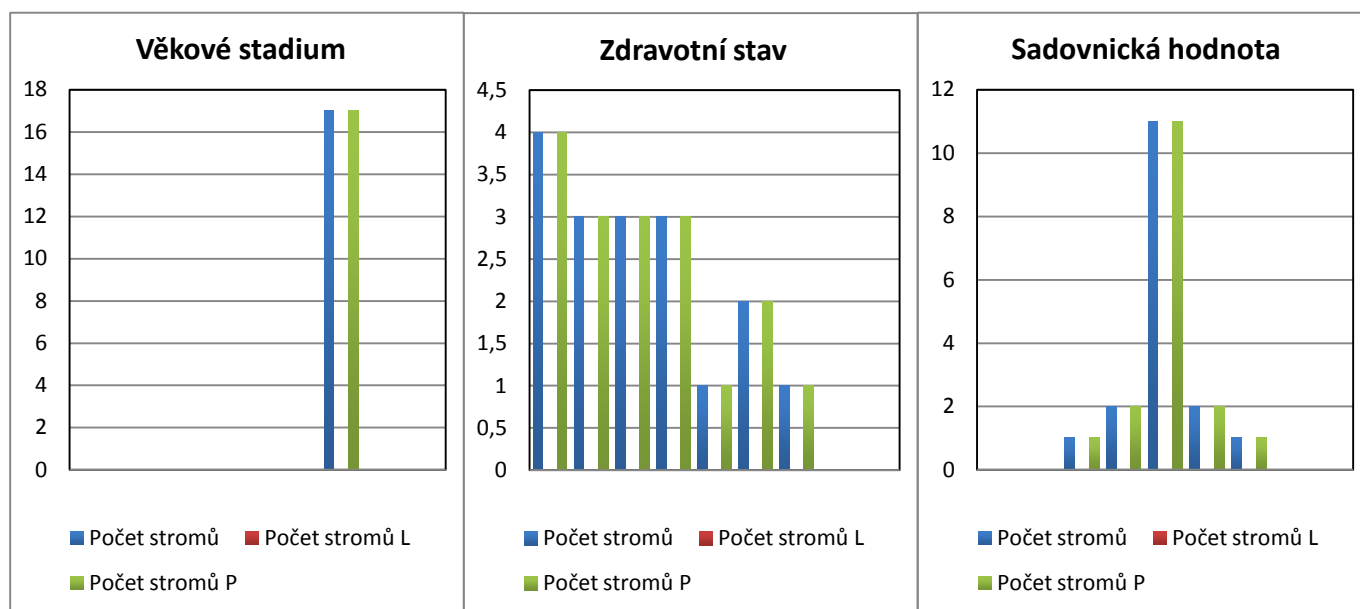
Zarostlá alej

Začátek: 49° 57' 53" s. š., 12° 52' 53" v. d.

Konec: 49° 57' 52" s. š., 12° 53' 3" v. d.

Tato jednostranná alej vedoucí přes cestu naproti od klášterní zdi je tvořená až na jednu lípu srdčitou (*Tilia cordata*) jen javory kleny (*Acer pseudoplatanus*). Alej není příliš dlouhá a je tvořena jen 17 stromy. Celkově jde o stromořadí dospělých a zcela rozvinutých jedinců, které jsou ve velmi dobrém zdravotním stavu. Sadovnická hodnota stromů v aleji je střední. U zhruba poloviny stromů v aleji je výrazný výskyt suchých větví v koruně (25% - 50%) a u jedince označeného jako P9 je výskyt suchých větví nad 50% a proto pro jeho lepší vývoj doporučujeme prořez těchto větví. Alej je kompaktní a zachována v dobrém stavu.

SRG Přírodní škola o. p. s.

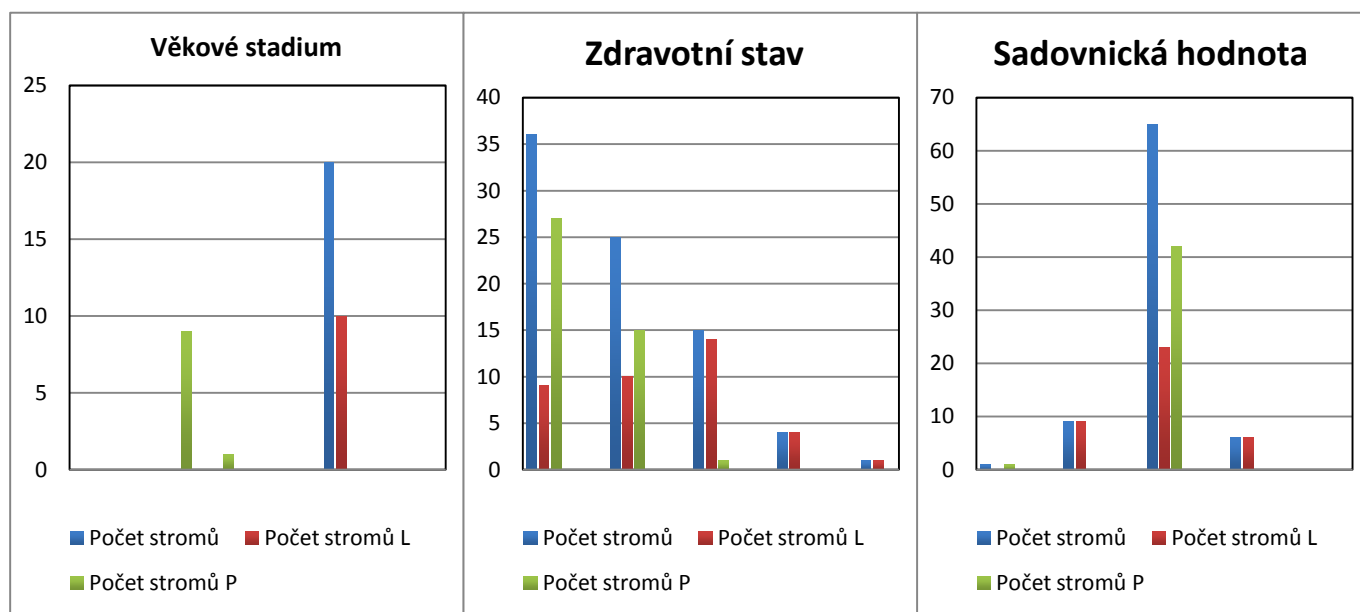
Topolová

Začátek: 49° 57' 51" s. š., 12° 52' 27" v. d.

Konec: 49° 57' 47" s. š., 12° 52' 27" v. d.

Jedna z nejzachovalejších a nejpravidelnějších mapovaných alejí, vedoucí podél začátku cesty od kláštera v Teplé do Křepkovic je tvořena dospělými jedinci topolu osiky (*Populus tremula*).

Nacházejí se zde ještě dva javory mléče (*Acer platanoides*), které jsou v aleji pravděpodobně nepůvodní. Celkově se v aleji nachází 20 stromů. Stromy jsou všechny ve věkovém stadiu 4 a jejich zdravotní stav je až na dva jedince dobrý až velmi dobrý. U sadovnické hodnoty převažuje třetí stupeň. U zhruba poloviny stromů je opět výrazný výskyt suchých větví, které by bylo vhodné prořezat. Alej je po obou stranách kompaktní, takže v tomto směru není třeba žádných zásahů.

SRG Přírodní škola o. p. s.

Aleje a křížky 2011

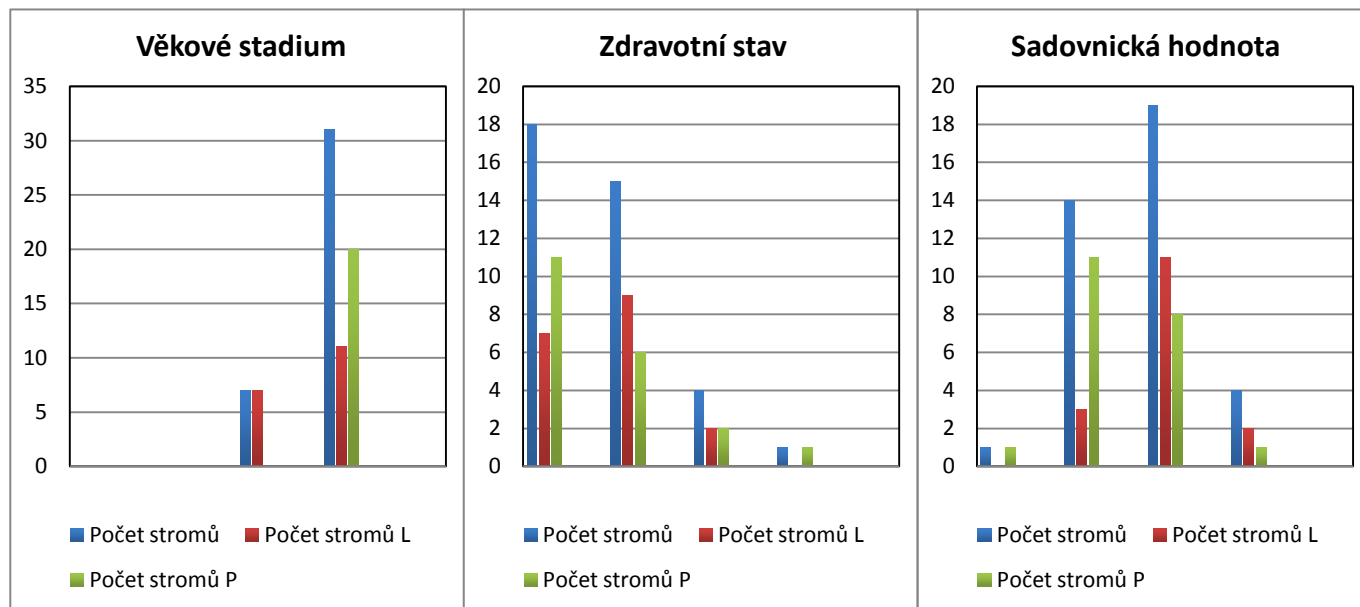
Javorová

Začátek: 49° 57' 52" s. š., 12° 53' 3" v. d.

Konec: 49° 57' 52" s. š., 12° 53' 3" v. d.

Tato alej navazuje na alej topolovou a vede směrem od kláštera k obci Křepkovice. Alej vede po obou stranách cesty a jak je již z názvu patrné, je tvořena zejména jedinci javoru mléče (*Acer platanoides*). V aleji se dále nachází i menší množství lípy srdčité (*Tilia cordata*). V aleji je celkem 38 stromů.

Alej je tvořená dospělými jedinci, převážně dobrého zdravotního stavu. Nejčastější sadovnická hodnota v aleji je opět průměrná, ale je zde větší podíl jedinců se sadovnickou hodnotou 2, než u předešlých alejí. V aleji se nacházejí tři jedinci s nejvyšším stupněm sadovnické hodnoty (1). Po levé straně je alej vitálnější, ale u pěti stromů je nutné, vzhledem k množství suchých větví, prořezat korunu. Stromy po pravé straně mají celkově proschlejší koruny a u některých z nich je také nutný zásah. Pravá strana je velice nekompaktní a chybí zde již přes třicet jedinců. Levá strana je v lepším stavu, ale stále se zde objevují mezery po chybějících jedincích. Alej doporučujeme dosázet stejným druhem, jímž je javor mléč.

SRG Přírodní škola o. p. s.

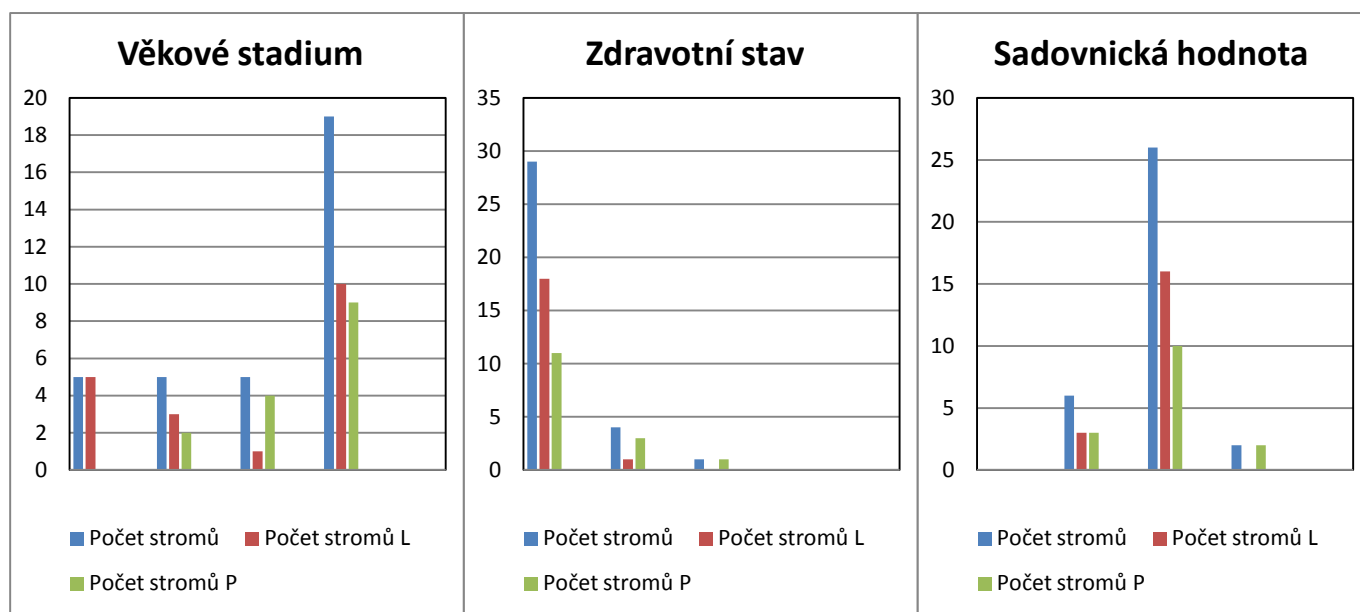
Klášterní alej

Začátek: 49° 58' 12" s. š., 12° 52' 24" v. d.

Konec: 49° 57' 57" s. š., 12° 52' 34" v. d.

Jedná se o smíšenou oboustrannou alej vedoucí před bránou kláštera v Teplé. Celkem obsahuje 34 stromů. Nejzastoupenější druh je lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyla*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), topol bílý (*Populus alba*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a javor mléč (*Acer platanoides*).

Jedinci vyskytující se v této aleji mají rozmanité věkové stadium a jsou ve velmi dobrém zdravotním stavu. Sadovnická hodnota dospělých jedinců je dobrá, celkově však i díky mladším stromům převažuje sadovnická hodnota 3. Výskyt suchých větví je nízký a není třeba větších zásahů. Na levé straně chybí 16 stromů a na straně pravé chybí 5, proto doporučujeme dosadit směsí obou lip.

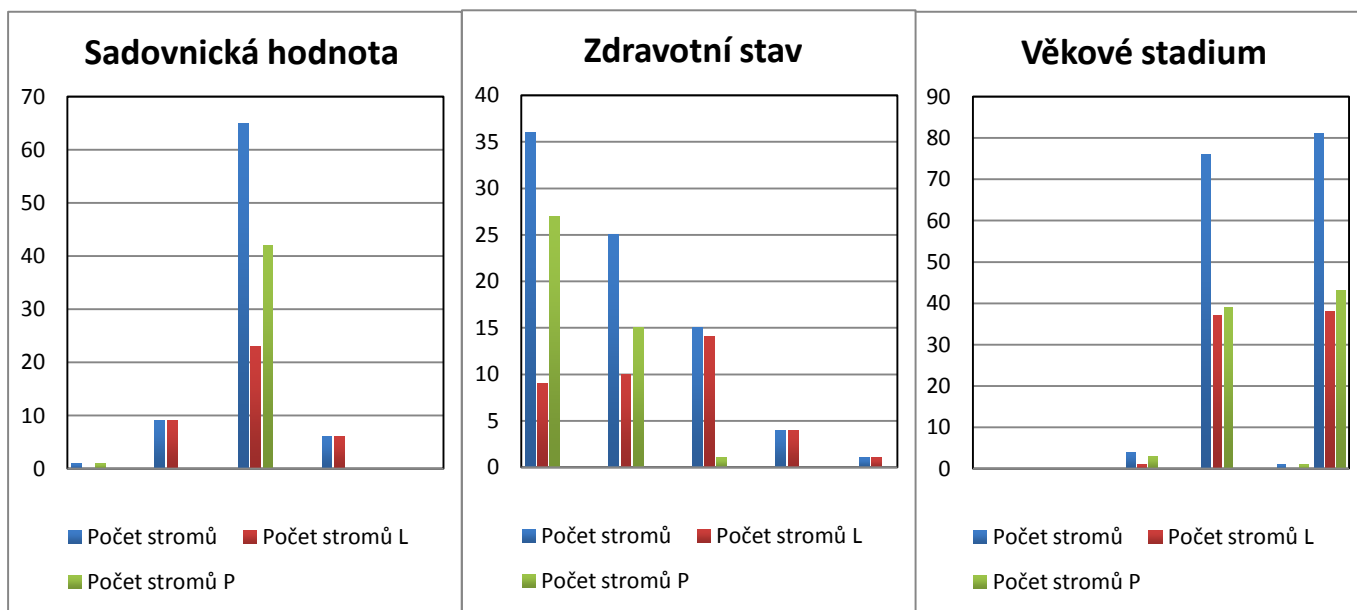
Mokrý alej

Začátek: 49° 58' 12" s. š., 12° 52' 24" v. d.

Konec: 49° 58' 26" s. š., 12° 53' 17" v. d.

Jedná se o oboustrannou alej vedoucí na východ od cesty mezi klášterem Teplá a Teplou. V aleji roste celkem 83 stromů, z čehož nejčastějším druhem je dub zimní (*Quercus petraea*) a potom olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), javor mléč (*Acer platanoides*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jilm vaz (*Ulmus laevis*), topol černý (*Populus nigra*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*).

Jedinci v aleji jsou převážně v dospělém věkovém stadiu a jejich zdravotní stav je velmi dobrý. Sadovnická hodnota je vesměs průměrná. Jelikož je zde velmi rozmanitý výskyt druhů stromů, mají všechny jiný výskyt suchých větví, prořezání je proto nutno zvážit individuálně. Alej je na levé straně kompaktní a po pravé straně chybí šest stromů, doporučujeme dosadit mixem zde se vyskytujících druhů.

Aleje v okolí města Teplá

SRG Přírodní škola o. p. s.

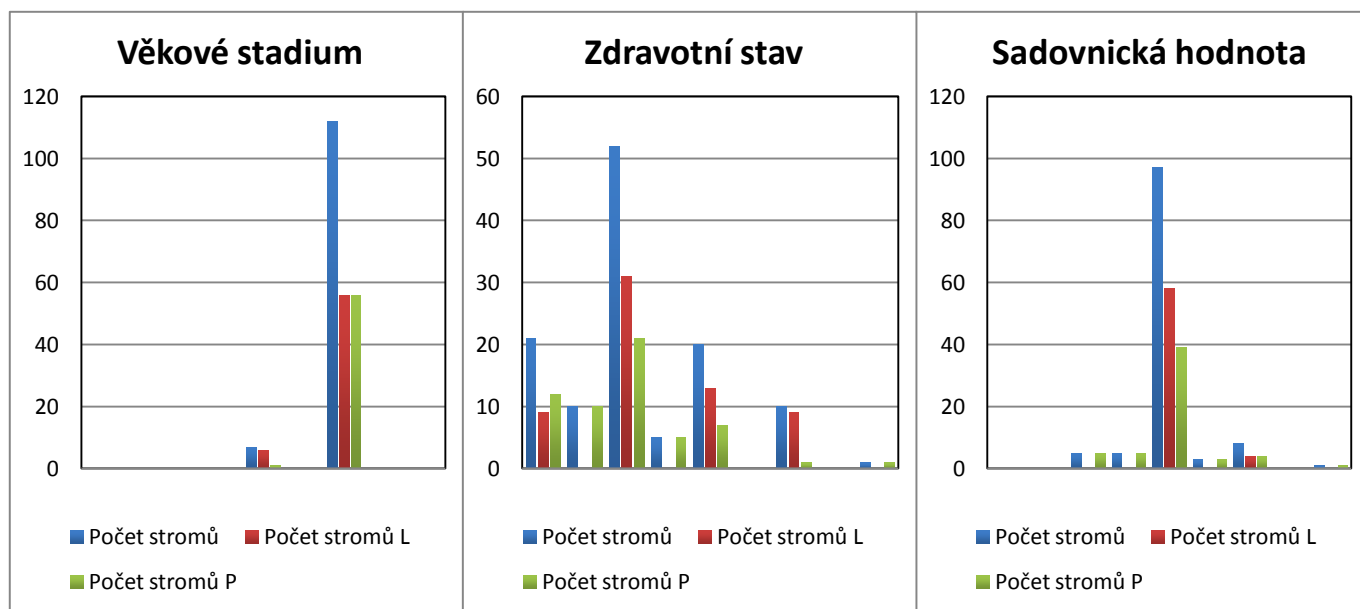
Žlutá alej

Začátek: 49° 58' 34" s. š., 12° 52' 10" v. d.

Konec: 49° 58' 42" s. š., 12° 53' 7" v. d.

Žlutá alej je stromořadí vedoucí po obou stranách cesty z Teplé, směrem k zaniklé vesnici Dřevohryzy. V aleji se nachází celkem 119 stromů. Alej je tvořena stromy javoru kleny (*Acer pseudoplatanus*) a jednoho jeřábu obecného (*Sorbus aucuparia*).

V aleji rostoucí jedinci jsou většinou ve věkovém stadiu 4 a velmi dobrém zdravotním stavu. Valná většina stromů má střední sadovnickou hodnotu. Co se suchých větví týče, u většiny stromů se vyskytují do 25%, nicméně se zde objevuje i hodně stromů, kterým by bylo vhodné prořezat koruny. Po levé straně je alej kompaktní, ale na pravé straně chybí 53 stromů, doporučujeme tedy pravou stranu dosadit stejným druhem – javorem klenem.

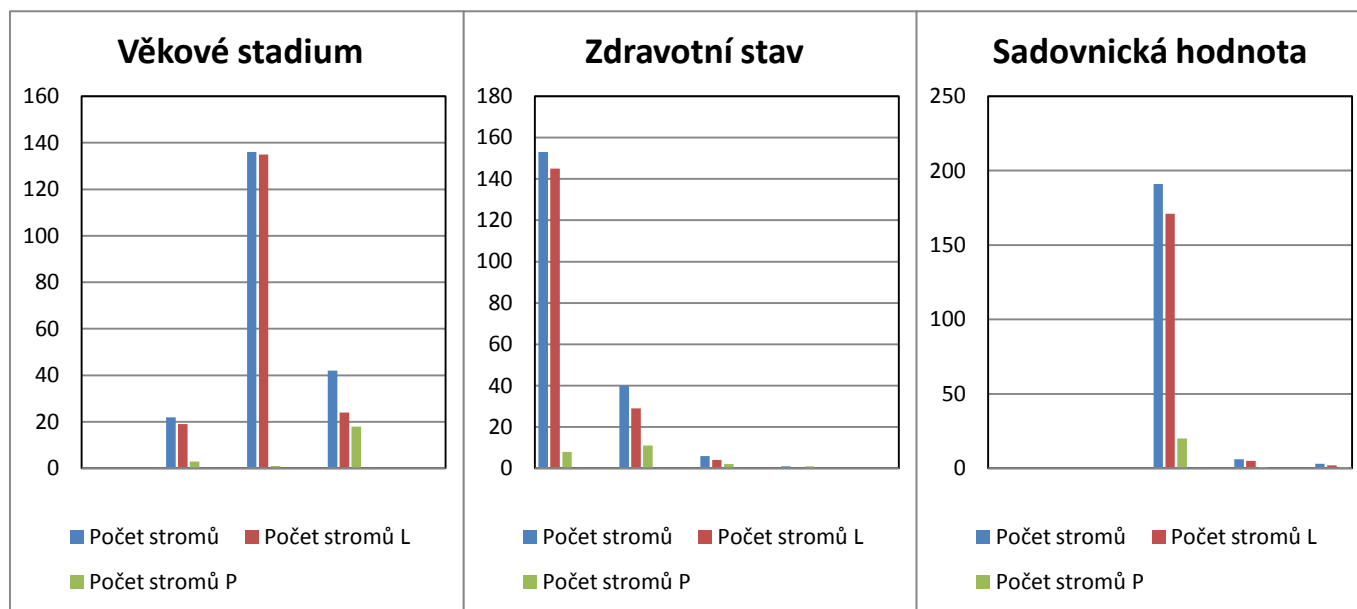
SRG Přírodní škola o. p. s.

Teplá alej

Začátek: 49° 59' 11" s. š., 12° 52' 5" v. d.

Konec: 49° 59' 54" s. š., 12° 53' 40" v. d.

Tato alej vedoucí převážně po levé straně cesty vedoucí od Teplé na severovýchod k vesnici Beranov je bezesporu nejdelší námi mapovaná alej. Celkem v aleji roste 200, z čehož 178 stojí po levé straně. V aleji rostou následující druhy: javor klen (*Acer pseudoplatanus*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyla*), bříza bělokora (*Betula pendula*), jeřáb obecný (*Sorbus aucuparia*). Na levé straně převažují dospívající jedinci, na pravé jsou to již dospělé stromy. Zdravotní stav v aleji je velmi dobrý. U sadovnické hodnoty převažuje třetí stupeň. Koruny stromů jsou celkově v dobrém stavu, asi jen u třetiny stromů je nutný prořez suchých větví. Nalezeno bylo asi 36 proluk na levé straně, ale pravá strana je ještě mezerovitější, proto doporučujeme zvážit dosázení aleje.

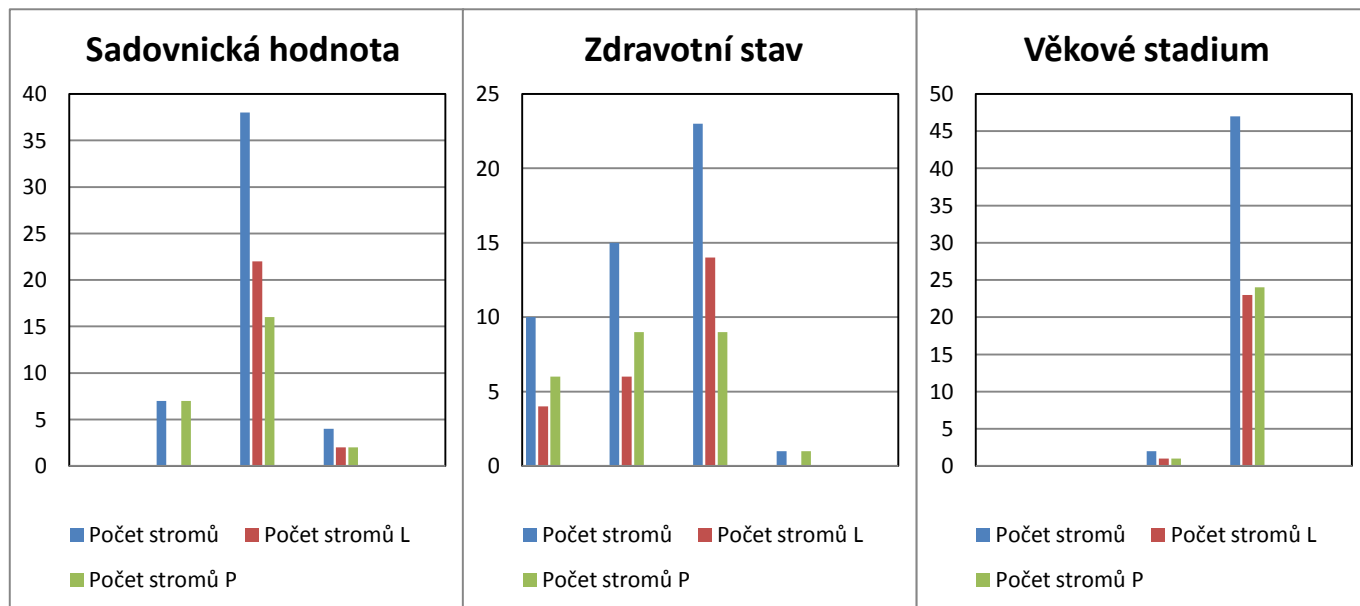
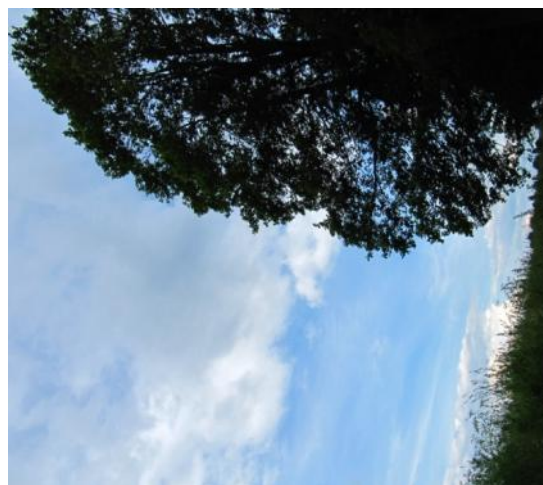
Teplejší alej

Začátek: 49° 59' 11" s. š., 12° 51' 31" v. d.

Konec: 49° 59' 32" s. š., 12° 51' 13" v. d.

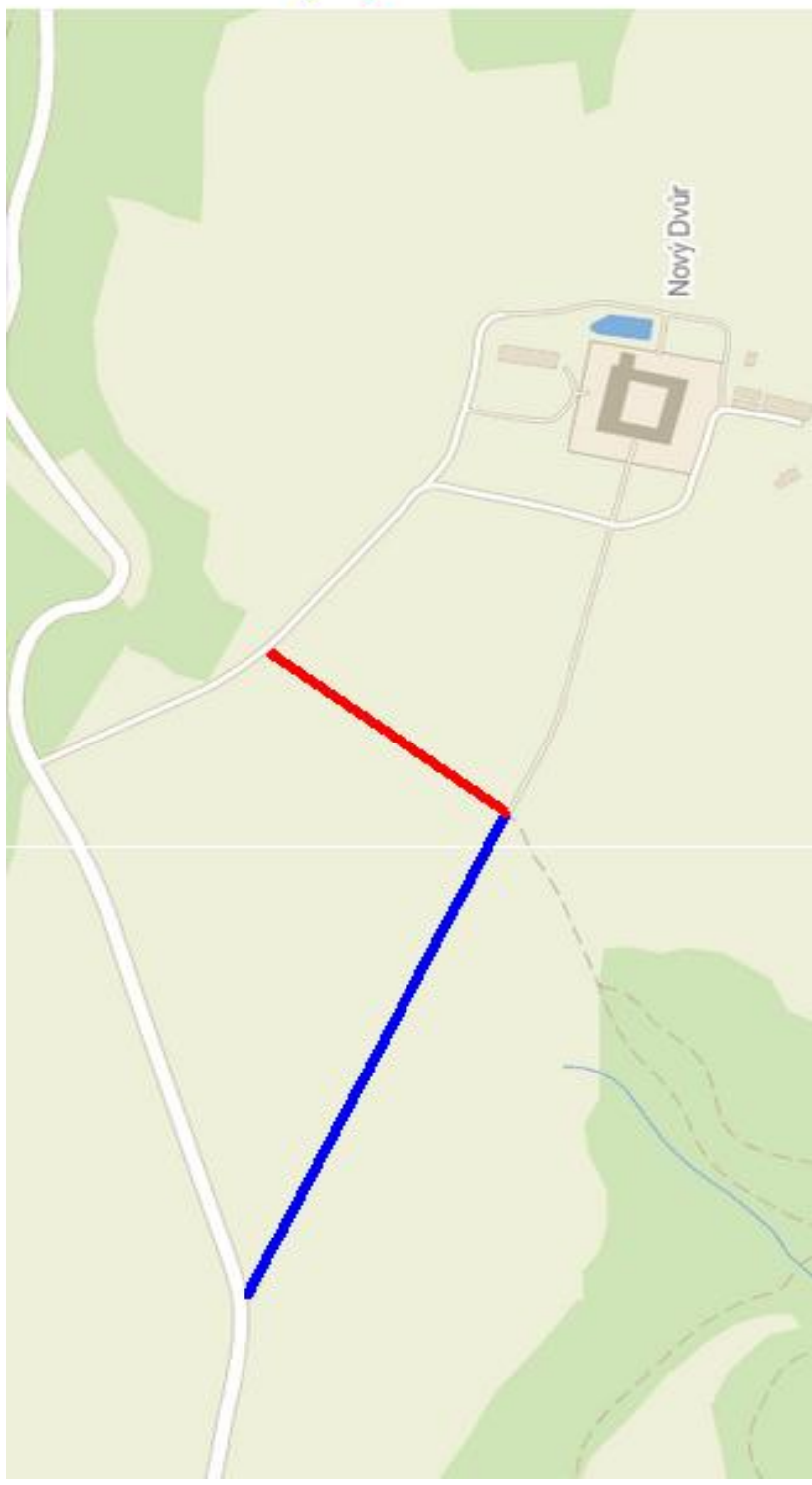
Oboustranná alej vedoucí z Teplé na severozápad je složená převážně z javoru kleny (*Acer pseudoplatanus*), javoru mléče (*Acer platanoides*) a jedné lípy srdčité (*Tilia cordata*). Celkově v aleji roste 50 stromů.

V aleji převládají jedinci v dospělém věkovém stadiu a jejich zdravotní stav je velmi dobrý. U sadovnické hodnoty je nejčastější střední stupeň. Koruny stromů jsou asi u třetiny jedinců velmi proschlé a u mnoha dalších jedinců je výskyt suchých větví 25% - 50%, proto doporučujeme jejich prořez. Nalezeno bylo 5 proluk na levé straně, pravá strana postrádá 3 stromy. Doporučujeme zvážit dosažení aleje směsí javorů.

Aleje v okolí kláštera Nový Dvůr

Trapistická
Trapná

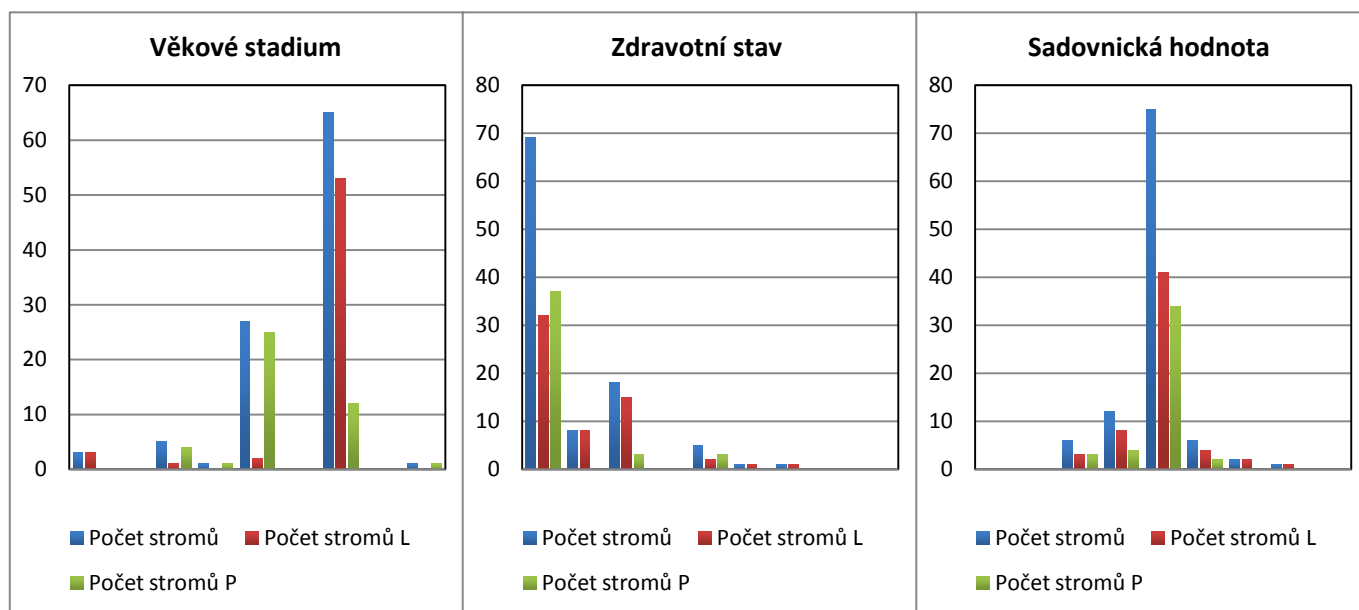
Trapistická alej

Začátek: 49° 59' 16" s. š., 12° 58' 14" v. d.

Konec: 49° 59' 9" s. š., 12° 58' 41" v. d.

Oboustranná alej vedoucí do kláštera trapistů se nám bohužel nepodařila zmapovat celá, kvůli své poloze. Druhá polovina aleje totiž zasahuje do trapistického kláštera, kde je zákaz vstupu. Nicméně nasbíraných dat plyne, že se jedná o alej, tvořenou převážně javorem klenem (*Acer pseudoplatanus*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Dále se v aleji vyskytují zástupci dubu zimního (*Quercus petraea*) a javoru mléče (*Acer platanoides*). V aleji je celkem 114 stromů.

Zde rostoucí jedinci jsou převážně dospělí a jejich zdravotní stav je až velmi dobrý. Co se týče sadovnické hodnoty, je většina zde rostoucích stromů průměrně hodnotná. Přibližně třetina stromů je středně proslá, navrhujeme koruny těchto stromů prořezat.

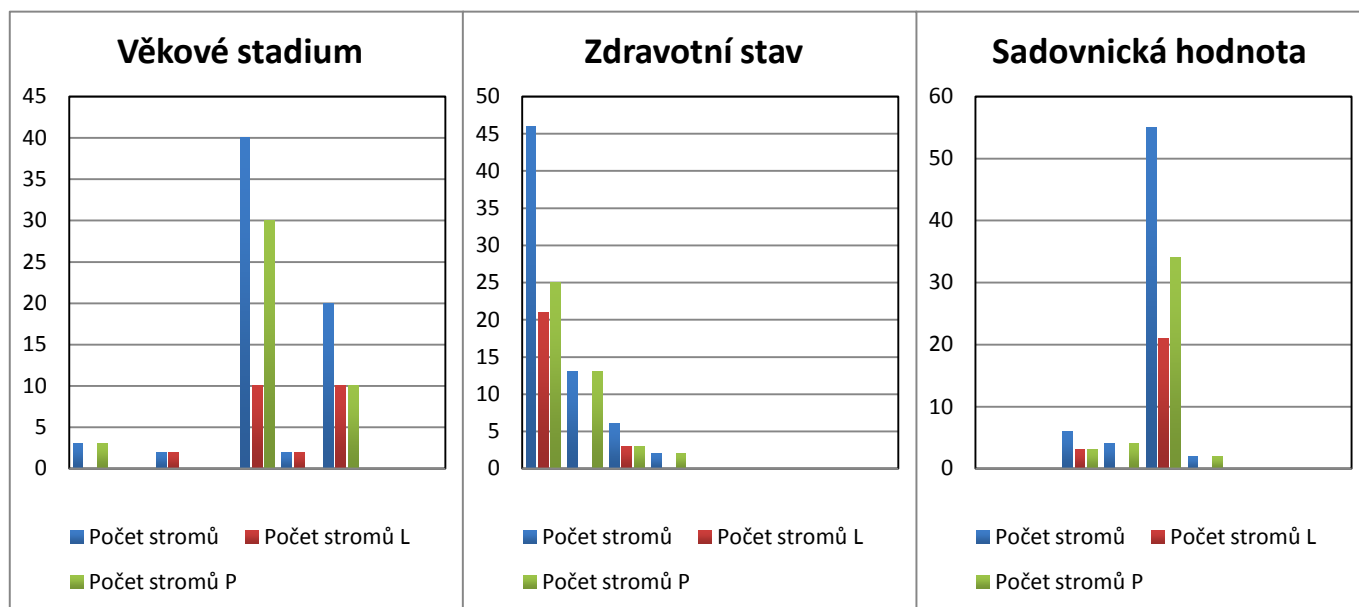
Trapná

Začátek: 49° 59' 16" s. š., 12° 53' 40" v. d.

Konec: 49° 59' 11" s. š., 12° 52' 5" v. d.

Druhá alej v okolí trapistického kláštera, která obsahuje 67 stromů. Převládá zde javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a jako doplnění je zde jeřáb obecný (*Sorbus aucuparia*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*).

Většina stromů aleji je ve věkovém stadiu 3, což znamená dospívající jedinec a zdravotní stav je zde ve většině případů velmi dobrý. Sadovnická hodnota stromů je středního stupně. Polovina jedinců má koruny celkově v pořádku a u druhé poloviny je výskyt suchých větví 25% - 50%. Tyto větve by bylo vhodné prořezat. Po levé straně aleje chybí 7 stromů a podél pravé strany je stromořadí celistvé. Bylo by vhodné sedm chybějících stromů doplnit.

Drobné sakrální stavby

Do této části sborníku jsme se rozhodli nekládat všechny texty, fotografie, skicy a tabulky, které se vztahují k drobným sakrálním stavbám, protože při jejich počtu (69) by bylo téměř zbytečné a hlavně nezajímavé je všechny uvádět po jedné. Rozhodli jsme se uspořádat zmapované stavby do pěti základních skupin, které se na mapovaném území nacházely. Ke každému z těchto témat vám bude na následujících stránkách k dispozici stručný text o tomto konkrétním typu stavby a u každého textu se bude nacházet příklad této stavby společně s jejím popisem, skicou a několika fotkami.

Kříž kompletní	50
Kříž nekompletní	51
Lucerny a sloupky	52
Sochy	53
Památníky padlým	54

Kříž kompletní

Ve skupině kompletních křížků se nachází osm křížů. Tato skupina sakrálních památek se vyznačuje tím, že jsou to, jak vyplívá z názvu, zachovalé kříže. To znamená, že jim nechybí žádná část. Kříže mohou být nějak poškozené. Ale není to pravidlem. Na většině z nich, se nachází německý nápis. Ty se většinou nacházejí na podstavci, ale bývají i na horní části kříže. Nápisy jsou až na výjimky dobře čitelné. V nápisích bývá napsáno i rok, ve kterém byl kříž vztyčený.

#32

Blízko zaniklé obce Dřevoryzy schovaný ve stínu nedalekého lesa se nachází další křížek. Na bytelně stavěném kamenném podstavci, do kterého jsou ze všech stran vyryté nápisy, se nachází rovněž kamenný kříž, na jehož vrcholu je železný štítek s nápisem INRI. V okolí křížku jsou dosud patrné zbytky ohraničení. Nápisy na jeho podstavci jsou již téměř nečitelné a potřebovali by renovaci, ale i přes to je křížek zachovalý v poměrně dobrém stavu.

Kříž nekompletní

Ve skupině nekompletních křížů je 40 křížků. Skupina se vyznačuje tím, že nějaká část z křížku mu chybí. Např.: podnož, podstavec, horní část nebo zakončení. U nekompletních křížů většinou nebývá zakončení. Někdy chybí i soška na kříži. Křížky někdy mohou být úplně rozpadlé. Na tomto druhu sakrální památky se často vyskytují nápisy. Nápisy jsou nejčastěji na podstavci nebo na horní části kříže. Většinou bývají špatně čitelné nebo nečitelné, ale našli jsme i docela hodně křížů na kterých nápisy čitelné byly. Bývají různě dlouhé. V nápisu se občas vyskytuje i rok, ve kterém byl kříž vztyčen. Nápisy jsou psané německy, protože většina z nich byla postavena bývalými německými obyvateli někdy během devatenáctého a dvacátého století. Tento druh drobné sakrální stavby je většinou rozbitý, nebo poničený, protože je lidé zanedbávali. Kříže byly zanedbávané hlavně během druhé poloviny devatenáctého století, kdy mezi lidmi panovala obecná nenávist vůči Němcům a tudíž i vůči věcem, které byly Němci vybudovány. Později, když se u nás dostali k moci komunisté, se o drobné sakrální stavby také nepečovalo, protože komunisté proti náboženství bojovali.

#25

Tento kříž nacházející se u travnaté louky poblíž cesty z Kladrub do Kláštera Teplá je jedním z mála křížů, které mají v rámci možností zachovanou ohrádku, proto je škoda, že jeho zakončení (kříž) chybí. Podstavec s florálními vzory je ve velice dobrém stavu až na nápis který je místy nečitelný.

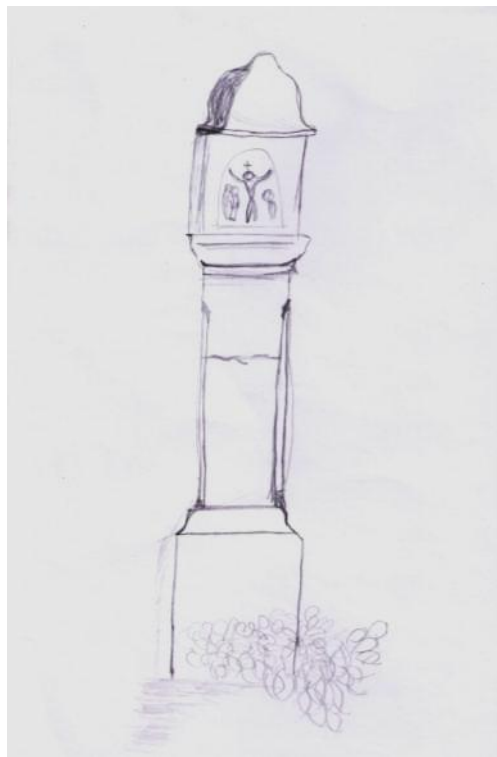

Lucerna a sloupek

Ve skupině sloupů je šest objektů. Skupina se vyznačuje tím, že v zakončení mají vždy reliéf či lucernu. Často bývají kompletní – mají podnož, podstavec, horní část a zakončení, ale našli jsme i poničené a nekompletní. Nápisy jsou nejčastěji na podstavci či v horní části. Jsou různě dlouhé a jsou psány německy. V některých případech je na nich i rok vztyčení německými obyvateli z devatenáctého a dvacátého století (proto jsou nápisy psány německy). Například jsme našli jeden poničený sloup, na kterém už nebyl viditelný žádný nápis, ale pravděpodobně byl poničen lidmi, protože v tu dobu neměli tamní obyvatelé Němce rádi.

#2

Tento křížek se nachází na okraji vesnice Pěkovice. Na těchto Božích mukách (jeden z druhů sakrálních staveb) je pár centimetrů pod lucernou sloup zlomený ale stále ještě drží. Na lucerně je znázorněno nanebevzetí. Křížek nemá žádnou významnou ozdobu. Je na něj možno pohlédnout ze čtyř pohledů. Křížek také stojí na konci větrolamu.

Socha

Ve skupině soch je devět objektů. Jedná se o sochy světců. Socha každého světce má určité atributy které drží v ruce či je mají někde poblíž sebe. Podle těchto atributů se dá poměrně jednoduše poznat o jakého světce se jedná. Na sochách se může nacházet nápis. Nápis se nachází převážně na podstavci. Většinou je zde napsané nějaké jméno, ale není to pravidlem. Našli jsme i německé a italské nápisy.

#12

Tato drobná sakrální stavba se od většiny zkoumaných objektů liší, protože nejde o kříž na podstavci, ale o sochu na podstavci. Podstavec je nezdobený a bez nápisu. Na podstavec přiléhá socha světce svírající v ruce knihu a kyj. Jedná se o sochu Sv. Judy Tadeáše. Chybějící části sochy byly později opraveny a dodělány.

Památník padlým

Ve skupině památníků jsou čtyři památníky. Skupina památníků se vyznačuje tím, že na nich bývají jména zemřelých a texty k jejich památce. Např.: SERŽANT USA 1945 nebo ZUM ANDANKEN ENDEN DEN WELTKETED VON 1914 - 1918 (K počtě padlých z první světové války 1914 – 1918). Občas není u památníků nápis čitelný. Památníky někdy mohou být i úplně rozpadlé. Některé mají i různé ozdoby nebo kříže, které mohou být i rozbité. Nápisy jsou nejčastěji na podstavci, horní části a zakončení. Většinou bývají nápisy napsány německy. Většina památníků co jsme viděli, byly v dobrém stavu a byly udržované.

#62

Tento objekt není drobnou sakrální stavbou jako většina ostatních zkoumaných objektů, ale jde o památník obětem první a druhé světové války. Na jeho vrcholu se nachází Kamenný kříž. Do podstavce (rovněž kamenného) jsou vyryta ze severní strany jména lidí, kteří padli v první světové válce a krátký německý text a z jižní strany jsou jména padlých v druhé světové válce a krátký text v češtině.

Výsledky a závěry - Aleje

Současný stav alejí

Celkem bylo zkoumáno čtrnáct alejí a v nich bylo podrobně popsáno 934 stromů. Z druhů převažují v alejích javory – javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a javor mléč (*Acer platanoides*). Většina mapovaných stromů je v dobrém zdravotním stavu a mají sadovnickou hodnotu střední – tedy 3. U části dochází k prosychání korun, a proto u nich doporučujeme prořez. Alej dubová u zdi a Zarostlá alej jsou celistvé a není třeba dosadby. Naopak nejvíce mezerovité jsou aleje – Třetí, Javorová a Teplá.

Porovnání – současný stav versus historické mapy

Na mapě prvního vojenského mapování, která je z roku 1783 je již zakreslena pouze Teplejší alej. Četnost alejí v krajině se velmi zvýšila v období mezi prvním a druhým vojenským mapováním, které bylo dokončeno v roce 1852. Zde ze zkoumaných alejí chybí pouze Teplá, Klášterní, Javorová, Topolová a Žlutá. Na třetím vojenském mapování můžeme najít všechny námi zkoumané aleje a to znamená, že všechny byly založeny již před třetím vojenským mapováním.

Návrh míst k doplnění výsadby

První alej je na pravé straně kompaktní a na levé straně chybí 9 stromů stejného druhu javoru mléče.

Dubová alej je na levé straně nekompatní – chybí zde osm stromů. Pravá strana je velice mezerovitá a je na zvážení zda ji téměř kompletně na pravé straně dosadit Alej doporučujeme dosadit stejným druhem - dubem letním.

V Javorové aleji na pravé straně v současné době chybí 39 stromů. Levá strana je v lepším stavu, přesto několik jedinců chybí. Doporučujeme alej dosázet stejným druhem což je javor mléč.

Zarostlá alej je kompaktní a celkově zachována v dobrém stavu.

Dubová alej u zdi je kompaktní a není třeba dosázení.

Třetí alej je velmi mezerovitá po obou stranách a z důvodu doplnění velkého množství stromů je na zvážení její doplnění.

Mokrá alej je na levé straně kompaktní a na pravé straně šest jedinců chybí - doporučujeme doplnit z mixu zinventarizovaných druhů aleje.

V klášterní aleji na levé straně chybí 16 stromů a napravo chybí 5 kusů. Doporučujeme alej dosadit směsí obou druhů lip.

Teplá alej má asi 36 proluk na levé straně, pravá strana je výrazně mezerovitější. Z důvodu velkého počtu mezer a tím nákladného nového založení doporučujeme zvážít dosázení aleje.

V Teplejší aleji bylo nalezeno bylo asi 5 proluk na levé straně, na pravé straně chybí tři stromy. Doporučujeme zvážít dosázení aleje mixem javorů.

Žlutá alej Levá část aleje je celistvá, ale naopak pravá strana aleje je mezerovitá a chybí zde 53 stromů. Ty doporučujeme dosadit stejným druhem – javorem klenem.

Trapná alej - na levé straně silnice chybí 7 stromů a podél pravé strany cesty je stromořadí celistvé. Bylo by vhodné sedm chybějících stromů dosadit javorem klenem.

Trapistická alej je v levé části kompaktní a podél pravé strany chybí 5 stromů. Ideální by bylo jejich doplnění – podle druhu mezi kterými výsadba chybí.

Výsledky a závěry – Drobné sakrální stavby

Zmapovali jsme celkem 69 drobných sakrálních staveb. Z toho osm kompletních křížů, čtyřicet nekompletních křížů, devět soch, šest sloupů s různým zakončením a čtyři památníky. Všechna data, která jsme nasbírali, jsme převedli do elektronické formy. Ke každé sakrální stavbě jsme napsali popisný text, který shrnuje důležité informace o stavbě, vytvořili elektronickou tabulku a naskenovali všechny skici. Z těchto materiálů jsme vytvořili souhrny všech křížů. Většina mapovaných objektů je z datována k přelomu devatenáctého a dvacátého století, ale poblíž kláštera jsme našli jeden kříž z období renesance, který je datovaný někdy ke konci šestnáctého století.

Většina drobných sakrálních staveb je ve špatném stavu. Mají buďto špatně čitelné nápisy, nebo mají olámané rohy. Většina staveb měla zelenkavý povrch, nebo je porostlá mechem nebo lišejníkem. Spouště staveb nějaká část chyběla. Křížům většinou chybělo zakončení, nebo horní část. Myslíme si, že je to proto, že po druhé světové válce byla společnost naladěná proti Němcům a mysleli si, že to co je německé je špatné. Všechny nápisy, které jsme na křížích, byly psané německy. Proto se lidé o drobné sakrální stavby nestarali, nebo je ničili. Další důvod jejich špatného stavu je to, že v druhé polovině dvacátého století u nás byli komunisté, kteří proti církvím bojovali.

Zdroje**Webové stránky:**

www.collegium.cz

www.wikipedia.cz - Kostel Sv. Jiří v Teplé
Klášter Nový Dvůr

www.klastertepla.cz

Literatura:

PFLEIDERER, Rudolf. *Atributy světců*. Praha : UNICORNIS, 1992. 128 s,
Kaplička na návsi, křížek v polích. Česká lípa : Drobné památky severních Čech, 2006. 144 s. ISBN 80-239-7306-1